

OBSERVANT

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg.

Jaargang 4, nummer 12

16 februari 1984

U-raad wil betere boekhandel

Het College van Bestuur heeft van de Universiteitsraad zeer tegen zijn zin opdracht gekregen na te gaan of boekhandel Leiter-Nypels vorig jaar terecht is uitgekozen als officiële boekenleverancier van de universiteit. De raad zou liever zien dat het college terugkomt op zijn keuze en haar bestellingen voortaan plaats bij boekhandel Servaas, wiens bestaan aan een zijden draadje hangt. Deze week beslist de bank of Servaas een lening krijgt van twee ton. Als de bank nee zegt is het zo goed als zeker afgelopen met Servaas, en als de bank ja zegt, moet eigenaar Datema op korte termijn 240 mensen bereid vinden ieder voor duizend gulden borg te staan.

Tot duidelijke ergernis van het College van bestuur brachten studenten, eerst in het sprekerskwartier en later als nagekomen vergaderpunt het onderwerp van de universitaire boekhandel ter tafel. Het college dacht vorig jaar definitief van de kwestie verlost te zijn, toen het via een LIOF-medewerker had laten onderzoeken welke boekhandel het meest in aanmerking kwam voor de klandizie van de universiteitsbibliotheek. Dat Leiter-Nypels als winnaar uit de bus zou komen, zat er dik in, omdat de zaak korte tijd daarvoor was opgekocht door de Eindhovense boekhandel 'Van Pierre BV', die al geruime tijd de bestellingen van de bibliotheek mocht uitvoeren. Van Pierre nam met zijn vestiging in Maastricht het laatste obstakel voor uitverkiezing uit de weg, omdat de universiteit per se een boekhandel wilde kiezen in de eigen regio. Dat zou niet alleen de werkgelegenheid ten goede komen, maar zou de universitaire gemeenschap ook de mogelijkheid bieden dicht bij huis een boekhandel binnen te lopen om te snuffelen naar interessante boeken. Maar volgens de studenten in de U-raad heeft Leiter-Nypels nog steeds niets te bieden aan wie er binnenloopt. Woordvoerdster Irene Soeters sprak van „een niet-regionale boekhandel, die in Maastricht een frontje heeft opgekocht en vanuit Eindhoven de bestellingen voor de bibliotheek verzorgt, terwijl in Maastricht een matig assortiment wordt aangehouden, dat alleen te bereiken is als je je door de Boeket-reeks hebt geworsteld”. Bovendien zou er geen deskundig personeel aanwezig zijn en bestaat de toegezegde werkgelegenheid uit één in plaats van de drie

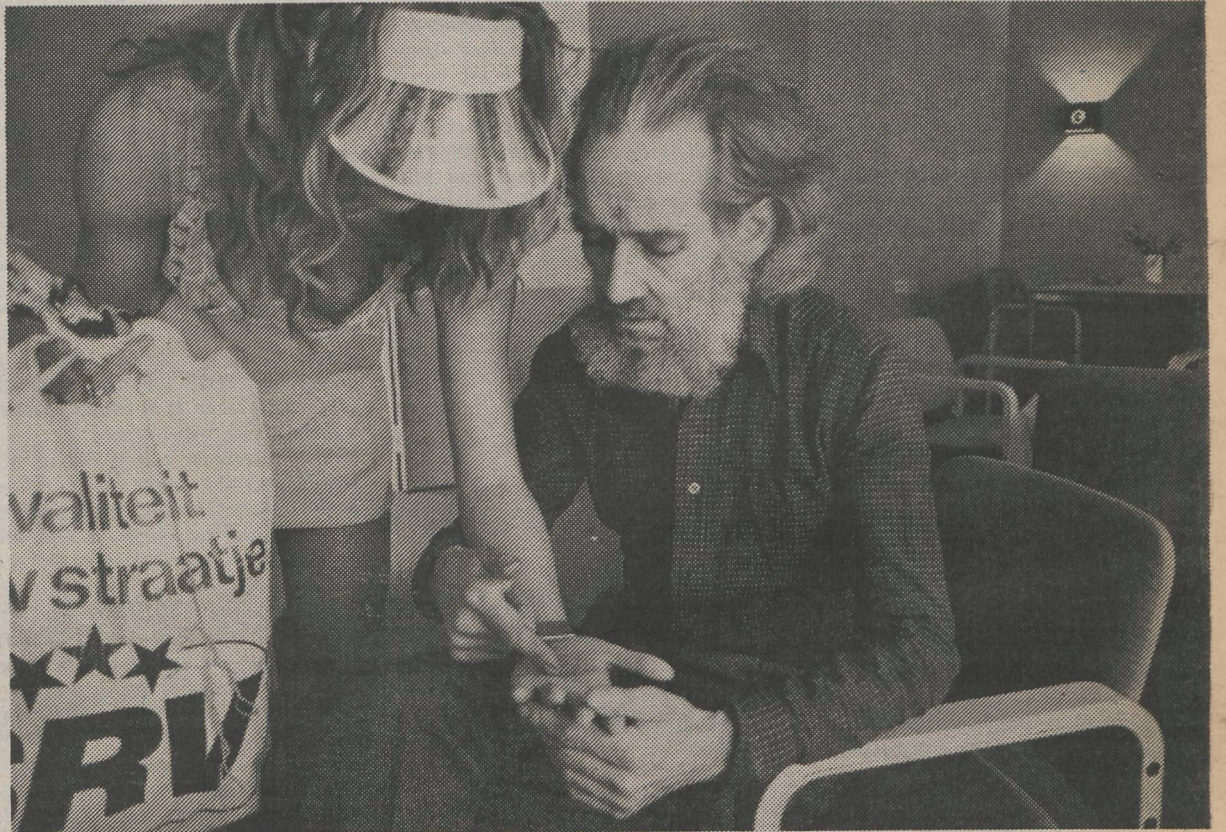
tot zes toegezegde nieuwe personeelsleden. „En dat terwijl we in de stad een goede boekhandel hebben die nu failliet dreigt te gaan”. Inderdaad houden de meeste studenten het uitdrukkelijk op Servaas en gaan ze desnoods eerder naar boekhandel Bergmans dan naar Leiter-Nypels. Bij de bibliotheek is de voorkeur precies omgekeerd.

Niet alleen bij de studenten, maar ook bij de juridische en de economische faculteit bestaat een sterke voorkeur voor Servaas. Jurist Cees Flinterman, die vorig jaar al eens een poging heeft ondernomen om de keuze van het college aan te vechten op juridische gronden, betoogde ophiew dat er vorig jaar een besluit genomen is in strijd met het algemeen belang. Ook René Verspeek, secretaris van de economische faculteit, nam stelling tegen het standpunt dat Leiter-Nypels de beste keus was. „We hebben pas een verzoek gekregen om een lijst te maken van boeken die volgens ons nodig zijn voor een economische afdeling. Dat geeft aardig het peil van de zaak aan”.

CvB-voorzitter van den Biggelaar, die zijn avond toch al niet had, probeerde de raad ervan te overtuigen dat het LIOF (in feite LIOF-medewerker dr. N. Franken, die op persoonlijke titel een vergelijkend onderzoek uitvoerde/red.) op objectieve gronden een advies had uitgebracht aan de hand van criteria als liquiditeitspositie en solvabiliteit, waardoor een goede bestelfunctie en snuffelfunctie in een pand in de stad gewaarborgd werden. Volgens van den Biggelaar wordt momenteel de bestelfunctie goed vervuld en levert die werkgelegenheid op voor vier werknemers in Maastricht. „Als de snuffelfunctie niet goed wordt vervuld zijn wij bereid daarover te praten met de betreffende boekhandel en daarbij kunnen we ook de hulp inroepen van de faculteiten”. Maar die toezegging hield de motie geenszins tegen. Unaniem verzocht de raad de keuze van de academische boekhandel voor 25 februari te evalueren en in heroverweging te nemen. Op 1 maart wil de raad graag van het college horen wat de bevindingen zijn.

Het is moeilijk voorstelbaar dat de raad dan genoegen neemt met een belofte van Leiter-Nypels het assortiment uit te breiden. De raad liet duidelijk merken dat boekhandel Servaas volgens hem alsnog de kans behoort te krijgen die hij nooit behoorlijk gekregen heeft.

Jacques Hérraets

Psychiatrische hulp

„De mens met psychische of psycho-sociale moeilijkheden is bij de oplossing van zijn levensproblemen in een doodlopende straat terechtgekomen. Die doodlopende straat noemen we ziekte, krenking, stoornis, aandoening, lijden of afwijking. In feite zijn het niet anders dan algemeen menselijke manieren om uitdrukking te geven aan een situatie waar men geen uitweg vindt. Vandaar dat ze in principe voor ons allemaal innerlijk toegankelijk en bekend zijn. „Vanuit die opvatting over geestelijke stoornissen schreven de Duitse psychiaters Klaus Dörner en Ursula Plog hun baanbrekende werk over het totale apparaat van de psychiatrische zorg „Irren ist menschlich”. Een team van Maastrichtse psychiaters bewerkte het boek voor de Nederlandse situatie tot het studieboek „Verdwalen is menselijk”. Zie pagina 5.

Algemeen Financieel Schema nog vol onduidelijkheden

Aan het lange wachten op het Algemeen financieel Schema 1984-1988 is vorige week een einde gekomen, maar niet aan de onduidelijkheden over de financiële middelen waarop de universiteit de komende vier jaar min of meer mag rekenen. Volgens de laatste berichten is het slordige stuk dat het departement van Onderwijs en Wetenschappen met twee maanden vertraging verzonden heeft, niet alleen onvolledig, maar bevat het ook de nodige rekenfouten, waardoor de RL voor behoorlijke bedragen zou worden benadeeld.

Volgens het voorlopige schema zou de universiteit dit jaar 64,8 miljoen gulden aan personele lasten te besteden hebben. Omgerekend in volledige arbeidsplaatsen komt dat neer op 776 plaatsen in 1984. In 1988 zou de universiteit de beschikking hebben over 89,9 miljoen voor de financiering van 1046,8 plaatsen. Daarmee moet de groei opgevangen worden van de studenteninstroom van 800 eerstejaars in 1984 tot 1500 in 1988.

Volgens de eerste officiële reacties vallen de cijfers voor de RL te

gen. Het College van Bestuur waagt zich echter nog niet aan een uitspraak over de cijfers, zolang nadere bijzonderheden ontbreken.

Dat er zoveel onduidelijkheden in het stuk voorkomen is zeker ook te wijten aan de nieuwe berekeningsmethode voor de toewijzing van middelen, gebaseerd op het Plaatsen Geld Model, en de verwerking daarin van de TVC-kortingen. In de toelichting prijst de minister zich echter gelukkig nu te beschikken over een methodiek die gebaseerd is op het zoeken van een evenwicht tussen de middelen en de hoofdtaken die een universiteit dient te vervullen. Daarbij zal de komende jaren vooral gelet worden op de onderwijs taak. Volgens de minister blijkt immers „dat het aantal docenturen per student in grote delen van het hoger onderwijs, zowel naar internationale maatstaven als in vergelijking tot andere delen van het Nederlandse Onderwijs, geleidelijk extreem laag geworden is. Die constatering noopt tot behoedzaamheid en tot studie”. Over de nieuwe verdeling van middelen voor onderzoek is de minister daarentegen veel beter

te spreken. Van belang voor de RL is ook dat een hoog studierendement beloofd wordt met extra-middelen. De landelijke onderwijs capaciteit wordt aan de hand van dat rendement herverkaveld, wat voor de RL gunstig uitpakt.

Opvallend is dat er in het AFS wordt uitgegaan van een landelijke studenteninstroom van 1485 eerstejaars bij de studierichting medicijnen. De kans wordt uitgesloten geacht dat Deetman de daarvoor noodzakelijke wetswijziging op tijd door het parlement krijgt. De wijziging behelst dat in plaats van het capaciteitscriterium het arbeidsmarkt-criterium gehanteerd kan worden voor beperking van de studenteninstroom in een bepaalde studierichting. De minister heeft de acht betrokken instellingen inmiddels verzocht vrijwillig over te gaan tot verlaging van de capaciteit, die zoals bekend op het ogenblik 1900 eerstejaars beslaat.

Voor de RL heeft de minister een instroom voorzien van 800 eerstejaars in 1984 en van 1500 in 1988. Dat wil zeggen dat hij bij rechten en economie een toeloop van elk 500 eerstejaars voorziet, van 150 bij geneeskunde en 350 bij Gezondheids-wetenschappen.

J.H.

Oromo's

Aan de geïllusioneerde lezeres, Mia Jansen,

In uw reactie op het artikel in *Observant* van 8 december onder de titel „De vergeten oorlog van de Oromo's tegen de Ethiopische overheersing” begon u uw ongegronde kritiek met te zeggen dat u iemand bent die bezig is met de problemen in Afrika (als u al niet iemand bent die doet aan sensationele stemmingmakerij...).

In de eerste plaats: als u werkelijk iemand bent die zich de Afrikaanse problemen aantrekt (of misschien bent u juist iemand die bijdraagt tot die problemen!) waarom noemde u dan niet de organisatie(s) waarvoor u drie jaar gewerkt heeft, noch uw huidige adres in Nederland? Dat heeft zeker alles te maken met uw slechte kennis van de gebeurtenissen in Afrika. Als u werkelijk drie jaar in Kenia bent geweest, dan zou u niet

zulke illusioneaire ideeën hebben over de Oromo-vluchtelingen die een wijkplaats vonden bij hun volksgenoten in Noord-Kenia, grenzend aan het kolonialistische Ethiopië, alsook over de weinige vluchtelingen in grotere steden als Nairobi. Het is waar dat de Oromo Relief Association niet actief was en is in Kenia, maar dat is het gevolg van gecompliceerde geopolitieke zaken met de Keniase regering. Overigens staat nergens in het artikel dat ORA actief zou zijn in Kenia.

Ondanks uw kennelijk overdonderende onwetendheid en problemen met het lezen en interpreteren van het betreffende artikel, wil ondergetekende nog eens te meer naar voren laten komen dat hij noch lid, noch woordvoerder is van het Oromo Liberation Front. Hij is slechts een individuele Oromo-nationalist, die vanzelfsprekend de strijd van zijn volk voor onafhankelijkheid onder het leiderschap van het OLF volledig en actief ondersteunt, tot het volk

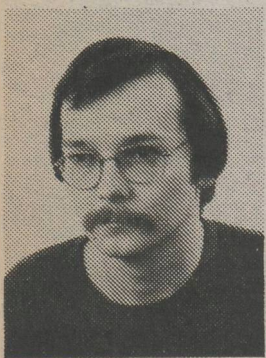
zelf over zijn lot kan beschikken. Nog eens, beste lezer, als u niet weet hoe de geschiedenis gelopen is (of daarmee zelfs de andere lezers opzettelijk in verwarring brengt, en speciaal die van de Hoorn van Afrika waarmee u uw minimale kennis toonde, dan lijkt u toch erg op een sensatiebelust persoon met een voorkeur voor het na-echoën van problemen in plaats van positief over hun mogelijke oplossingen na te denken. Wat betreft uw waanidee met betrekking tot een vrij en onafhankelijk Somalië: zegt de afkorting WSLF u iets? Het staat voor Western Somali Liberation Front, een bevrijdingsbeweging die vecht voor de onafhankelijkheid van het deel van Somalië dat een eeuw geleden door de Abessijnen – met Europese hulp – werd gekolonialiseerd. Dit geeft aan dat nog steeds een deel van Somalië, en wel de Ogaden, zucht onder het koloniale juk van eens Menelik, en nu Mengistu. Uit dit gegeven blijkt duidelijk uw verstoorde waanidee over de Afrikaanse situatie! Als u werkelijk opbouwende kritiek had willen leveren, had dan aangegeven welke echte fouten er in het artikel stonden in plaats van, zoals nu, de tijd van de *Observant*-lezer te verdoen met uw nutteloze drijfzand-kritiek.

Het is uitermate spijtig dat er nog steeds mensen feiten over Afrika kunnen voorspiegelen die volkomen uit de lucht gegrepen en ongefundeerd zijn. Natuurlijk is het niet eenvoudig voor mensen als u, die zich continu bezighouden met het aanwijzen van zondebokken en het verdraaien van feiten, om een dergelijk artikel te kunnen lezen.

Wat mij nog het meest steekt in uw nonsensreactie, is het benauwende en enge idee dat u heeft aan bevrijdingsbewegingen en leden van dergelijke organisaties. Het is beter dat U de lezers niet verward met zo'n waanidee over de juiste plaats en soort lid van een dergelijke organisatie: men moet ook studeren om zijn volk te kunnen onderwijzen en te helpen, anders komt het nooit boven in de strijd van eeuwen! Dit met name onmaskert uw onwetende arrogantie betreffende de situatie in Afrika, en uw minimale bezorgdheid daarover!

Tenslotte, mocht u werkelijk iets willen weten over de strijd van de Oromo's, neem dan contact op met de Unie van Oromostudenten, Oromo Komitee Nederland, of met ondergetekende, die woont in de achtertuin van uw „adres”, Maastricht, en laat voortaan uw nutteloze kritiek achterwege. Dank u,

De betreffende Oromo

In memoriam Mat Volleberg

'Waar veel woorden gebruikt worden zal ik zwijgen'

Op donderdag 9 februari hebben familieleden, vrienden, vriendinnen en collega's afscheid genomen van Mat Volleberg.

Mat kwam op 1 oktober 1982 bij de capaciteitsgroep Pathologie. Daarvoor werkte Mat al een paar jaar op het Biomedisch Centrum, bij de capaciteitsgroep Medische Microbiologie. Sinds 1979 was hij in dienst van de RL.

Mat werd 31 jaar, was afkomstig uit Tegelen en woonde in Maastricht. Vanaf zijn komst bij de Pathologie had Mat een belangrijk aandeel in het experimentele deel van het onderzoek naar de rol van steroidhormonen bij borstcarcinomen en andere weefsels. Dat onderzoek bedreef hij met grote inzet en zelfstandigheid. Zijn heldere inzicht was van grote waarde bij de aanpak van de problemen. Mat was een echte steunpilaar in het werk.

We verliezen in Mat een fijne collega en een goede vriend. Hij was bescheiden, gebruikte geen poespas en overbodig gepraat. Voor hem waren meestal weinig woorden nodig om je te begrijpen.

Zijn overlijden heeft ons geschokt en verslagen. Hij laat een leegte bij ons achter.

Moge Mat rusten in vrede.

Ton de Goeij,
capaciteitsgroep Pathologie

Paarltsjes

Te k. aangeboden een Hammond toonwielen orgel, type M3, 2 x 3½ octaaf met 12 voetbassen. Juweel van een kast, 100% in orde, ongeveer 30 jaar oud. Vraagprijs f 4900,-. Toestel 620 of 507, H. Hoenjet. Thuis: 04406-40323.

Te k. aangeboden Canon AE1 body met standaardlens, Vivitar telezoom 75-205, Vivitar groothoeklens 28 m m, Vivitar converter 3x, Canon converter 2x, Sunpack elektronenflitser, alukoffer, lederkoffer, handstatief, statief. Vrpr. f 1500,-. Tel. 620 of 507, H. Hoenjet. Thuis 04406-40323.

Ga met Pasen naar een zonovergoten Spanje! 10-daagse reis per supertouringcar, incl. volpension, kamers met douche/toilet, hotel met zwembad vlakbij strand, slechts f 299,-. Vertrek 13, 20, 27 april en 4 mei. Bel de studentenreisclub: 050-142386 of 050-133068.

Te koop Peugeot 305 GLS, bj. 1980, 61.000 km. Tel. 04493-1734 of tst. 734 HG.

Te huur per 15 april een onzelfstandige, gerestaureerde woonruimte in het Jakerkwartier, bestaande uit keken, badkamer en vier kamers. Huur f 780,- p. m., all in ± f 1000,- p. m. Inl. 04955-1479 na 19.00 uur.

Woningruil Maastricht-Nijmegen. Aangeboden hoekwoning met tuin te Wijchen bij Nijmegen. Gevraagd woning in Maastricht. Brieven naar: Heilige Stoel 38-50, 6601 WT Wijchen.

Te huur appartement: woonkamer, eetkamer. 1e etage: 2 slaapkamers, badkamer. 2e etage: zolder, in de Gubbelstraat 32, 6211 CE Maastricht, f 900,- per maand. Tel. 043-51371 privé, 043-54713 kantoor.

Boekhandel

DE TRIBUNE

Kapoenstraat 8

6211 KW Maastricht

Telefoon (043) 51978*

OBSERVANT

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgave van de Stichting Maffius. Verschijnt veertiendaags.

Redactieadres:

Tongersestraat 53, kamer 304
Postbus 616
6200 MD Maastricht
Telefoon: 043-888319
(doorkiesnummer)

Stichtingsbestuur:

Wim Hermens (voorzitter),
Kees Schröer (penningmeester)
Hans Lensing (secretaris),
Eric de Graaff
Evelyne de Leeuw
(redactieafgevaardigde)

Redactie

Walter van Bree, Ton Hamelers,
Jacques Herraets (eindredacteur),
Evelyne de Leeuw, Appie Luermans,
Maurice van der Slangen, Luc de Witte.
Redactie-assistente:
Edith Goppel
Koördinator Voorlichting:
Sjonk Ritmeester
Grafische vormgeving:
Guus van Rooy
Foto's: Hans van Dijk,
Coen van der Gugten,
fotopersburo Widdershoven
Tekeningen: Pascal Oost,
Olivier Roosenburg
Druk: Limburgs Dagblad, Heerlen

Advertenties

Advertenties (behalve Paarltsjes):
Yvonne Stevens, toestel 302
Tarieven op aanvraag
Paarltsjes opgeven bij de redactie.

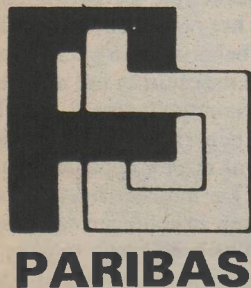
Abonnement

Leden van de universitaire
gemeenschap ontvangen het blad
gratis. Afgestudeerden en andere
belangstellenden kunnen zich
abonneren voor f 25,- per jaar.

Universitaire Pers

Observant maakt deel uit van het
landelijke samenwerkingsverband
Universitaire Pers, samen met Ad
Valvas (Vrije Universiteit), Delta
(Delft), THB (Tilburg),
TH-berichten (Eindhoven),
THT-nieuws (Twente), KU-nieuws
(Nijmegen), Universiteitsblad
(Utrecht), Universiteitskrant
(Groningen) en Wageningen
Hogeschoolblad (Wageningen).

UP-korrespondenten: Bert Bakker,
Lin Tabak.

banque de paris et des pays-bas n.v.

..... voor al Uw bankzaken.

Vrijthof 17 B, Maastricht

Attitude-onderwijs start opnieuw

Attitude-onderwijs (AO) is één van de hoofdpijlers van het Maastrichtse medische onderwijs, althans volgens de Basisfilosofie. In de praktijk is er tot nu toe weinig van terecht gekomen. Een hoofdpijler is essentieel en kan dus niet zomaar weggelaten of gesloopt worden en dit is dan ook de reden waarom een daartoe ingestelde werkgroep heeft besloten het AO een nieuwe, laatste kans te geven; mocht het opnieuw mislukken dan moet de Basisfilosofie worden bijgesteld.

Waarom attitude-groepen in het verleden veelal na enkele bijeenkomsten ter ziele waren, weet de werkgroep „Basisfilosofie Attitude-Ontwikkeling” goed aan te geven. Zo is er een enorme begripsverandering geweest; iedereen dacht en deed maar, had zijn eigen definities en doelstellingen. Deze onduidelijkheden vinden voor een belangrijk deel hun oorzaak in het gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing. Ook, zo constateert de werkgroep, heeft de vrijblijvendheid de participatie en kwaliteit (voor zover aanwezig) geen goed gedaan. Deze moeilijkheden hoopt men met een nieuwe opzet op te lossen. De doelstelling van het AO is nu in ieder geval duidelijk vastgelegd: niet het aan- respectievelijk afleren van bepaalde attitudes, maar het ontwikkelen van vermogen tot reflectie op eigen functioneren en het functioneren in de gezondheidszorg moet het streven zijn. Men is er zich van bewust dat ook zonder AO attitude-ontwikkeling plaatsvindt, echter in dit nieuwe project wordt gepoogd

deze ontwikkeling meer expliciet aan te wakkeren en te begeleiden. Het onwetenschappelijk gerommel in het verleden noopt tot ondersteunend wetenschappelijk onderzoek en studie; dit zal veel geld en deskundigheid vergen, maar is volgens de betrokkenen onontbeerlijk voor het welslagen van het geheel.

De werkgroep heeft ruim twee jaar aan de voorbereiding gewerkt. De opzet van het AO is dan ook ingrijpend gewijzigd: veel gestructureerder, niet op zichzelf staand, maar geïntegreerd in het hele onderwijspakket. In de blokken zullen bijvoorbeeld doelstellingen en casus ten aanzien van AO worden opgenomen. De tutores zullen hier stimulerend en begeleidend moeten optreden. Er komen attitude-deskundigen, waarvan er per blok tenminste één beschikbaar is. Deze inpassing in het verplichte blokonderwijs ontdoet het AO van zijn vrijblijvendheid. Naast de blokken wordt het AO ook in het zogenaamde „tweede stroomonderwijs” verweven. Tweede stroomonderwijs is een aantal groeps-activiteiten zoals PMO (praktisch medisch onderwijs), training sociale vaardigheden en simulatie-patiëntenkontakten. Hoge prioriteit bij de gefaseerde invoering van AO krijgen de jaren 5 en 6. Binnen de praktisch medische routine van die jaren zal de aandacht op attitude-gevoelige zaken worden verscherpt.

Evaluatie is in Maastricht een veel gehanteerd begrip en ook nu ontkomt men er niet aan. Het zal een antwoord moeten geven op haal-

baarheid en effect van het AO, noodzakelijk voor continuering van het project. Zo zal de student bijvoorbeeld zijn attitude-ontwikkeling en bewustwording onder woorden moeten brengen. Zoals al eerder gezegd, is hier niet de inhoud van de attitude, als wel de wijze van reflectie, alsmede de weergave van dit proces van belang en ter beoordeling. Ook komt in de evaluatie de vraag aan de orde of AO tot verschillen tussen Maastrichtse artsen en artsen van elders leidt. Het lopende onderzoeksproject „Follow-up Maastrichtse Basisartsen” zou hier uitkomst kunnen bieden. De ambitieuze werkgroepsleden zien hun plannen wel zitten, alleen vragen ze zich af of naast de ongeveer 4000 uur tijdsinvestering die het AO de universiteit op jaarbasis kost nog voldoende tijd beschikbaar komt voor het gekoppelde, noodzakelijke onderzoek. Dit zal vooral een politieke beslissing zijn.

Maurice van der Sangen

Minder tijd voor onderwijs

Het wetenschappelijk personeel van universiteiten en hogescholen is de afgelopen tien jaar minder tijd gaan besteden aan het onderwijs. Uit een onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat in het studiejaar '82-'83 gemiddeld 32% van de werktijd voor onderwijs werd uitgetrokken. Tien jaar eerder was dat nog 37%.

Verreweg de meeste tijd gaat vandaag de dag zitten in het wetenschappelijk onderzoek. In tien jaar tijd steeg het aandeel hiervan van 41 naar 50 procent. Behalve het onderwijs lieten ook de „overige werkzaamheden” een veer. Zij liepen terug van 12 naar 7 procent. Aan bestuur en beheer besteden de Nederlandse wetenschappers nu elf procent tegen vroeger tien.

Het meest opvallend zijn de veranderingen bij de alfa- en gammafakulteiten. Daar daalde het onderwijs van 43 naar 34 procent, terwijl het onderzoek toenam van 35 naar 47 procent.

Aangenomen moet worden dat de groei van de onderzoekstijd samenhangt met de invoering van de voorwaardelijke financiering. Uit de wetenschappelijke jaarverslagen van de verschillende instellingen is gebleken dat in 1982 300 mensjaar meer aan onderzoek is besteed dan in 1981, een toename van rond 8 procent. De cijfers van het CBS lijken dus de vermoedens te bevestigen dat het onderwijs door het systeem van voorwaardelijke financiering in de knel dreigt te komen.

UP/Utrecht

Wanbetalers worden soepel aangepakt

Eerst de gasrekening, dan de studiebeurs betalen

Afgestudeerden die hun studietoelagen niet kunnen aflossen, worden niet onthoofd. Greetje den Ouden (VVD) had minister Deetman vorige donderdag 2 februari in de Kamer gevraagd om harde sancties, maar de minister wil niet verder gaan dan een „aangepaste terugbetalingsregeling”. „Dat is heel mooi”, antwoord-

de de kersverse liberale onderwijs-specialiste, „maar als ik uit kranten moet vernemen dat mensen met gas-schulden van essentiële voorzieningen worden afgesneden, en mensen met huurschulden uit hun huis worden gezet, vind ik dat hier sprake is van een structurele ongelijkheid.”

Het debatje speelde zich af tijdens de behandeling van de onderwijsbegroting. Minister Deetman maakte toen bekend dat Rijksstudietoelagen nu de vruchten begint te plukken van de stijgende studentenaantallen. De inkomsten uit terugbetalingen stegen sinds 1981 van 98,5 tot 135 miljoen gulden. Het aantal afgestudeerden dat niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen steeg echter ook: 8 procent kan niet, 9 procent slechts gedeeltelijk over de brug komen. Dit tot verontwaardiging van Den Ouden, die sprak over „diefstal van investeringen die de gemeenschap doet in haar wetenschappelijk potentieel”. Het ontzien van de wanbetalers die „toch al niet eens de lasten dragen van rente en inflatie” noemde ze „niet rechtvaardig”. „Gaat het om mensen die werkelijk niet kunnen betalen, om mensen die in het buitenland verblijven of anderszins niet tracteerbaar zijn, of om mensen die misschien wel uit principiële redenen niet kunnen betalen?”

Deetman verzekerde haar dat het vooral academici zonder baan zijn. „Waar niet is, verliest de keizer zijn recht”, stelde hij de doktorandus-uitkeringstrekkers gerust. Het departement werkt aan een nieuwe terugbetalingsregeling, gekoppeld aan het inkomen „waardoor kan worden afgestapt van het thans bestaande systeem van individuele uitzonderingen dat te weinig uniform is en te veel het karakter heeft van een gunst”, aldus Deetman in de Kamer.

De Partij van de Arbeid had moeite met het alternatief voor de collegegeldverhoging. De regeringspartijen willen dat bedrag, twintig miljoen gulden, halen uit de bestrijding van fraude in het voortgezet onderwijs. Of, zoals Deetman het noemde, „het verkeerd interpreteren van de ingewikkelde regels”. De socialisten geloven niet dat voor zoveel geld gefraudeerd wordt, maar de minister is bereid het risico te nemen. „Valt de opbrengst tegen”, verkaarde later CDA-woordvoerder Lansink, „dan komt dat ten laste van de begroting, niet van de studenten.” Het collegegeld gaat dus in elk geval niet naar 1026 gulden.

Ook worden de beurzen in 1985 niet nog eens verlaagd via de RWW-truc (regering stelt voor, de beurzen voor onder-21-jarigen te verlagen tot RWW-niveau. Kamer gaat niet akkoord met ongelijke behandeling van één leeftijdscategorie maar wel met de bezuinigingen die vervolgens verdeeld worden over alle beurzen). Tenminste, zei Deetman, dat staat niet in de meerjarenramingen. Evenmin is het ministerie van plan, zwak onderzoek systematisch te gaan versterken, antwoordde de minister het kamerlid Braams (VVD). Survival of the fittest blijft het credo van het taakverdelingsbeleid. De bezorgdheid van de liberaal betrof het klinisch onderzoek in de geneeskunde, de tandheelkunde en de diergeneeskunde, dat ondermaats bevonden is en nu nog dieper dreigt te zakken.

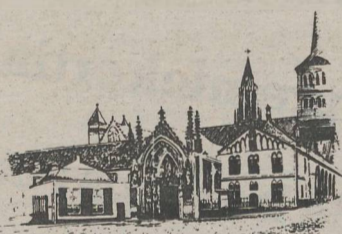
Wetenschappers aan de universiteiten en hogescholen kunnen in sommige gevallen een hogere beloning krijgen dan de gebruikelijke, bevestigde Deetman eerdere suggesties. Dat geldt met name voor mensen van buiten, die voor beperkte tijd aan een instelling worden verbonden.

UP/Lin Tabak

Leve de lever

Maastricht heeft haar kansen verhoogd op een eigen hartchirurgisch centrum. De strijd van velen is niet vergeefs geweest, en misschien dat zelfs de brief van mevrouw Kerssemeeckers-Nijpels uit Meerssen aan de „Geachte Heer Min. President” nog wat gewicht in de schaal heeft gelegd. Middels het Annadalblad van 20 januari heeft haar prachtige poëem ook het Limburgse voetvolk bereikt. Wij, van Observant, vonden dat niet achtergebleven kon worden, en wij vonden de heer Sj. Dusjatoe uit het gehuchtje Raar bereid om voor een nieuw nobel streven een dankend rijm te componeren dat per expresse naar Hare Maj. de Koningin zal worden verzonden:

„Hooggeleerde Hare Maj. De Koningin,
Men schreef alreeds zó vele brieven
met vuilspuiterij al naar believen.
Wat blijft is echter het gezever
om ziekten van de lever.
Limburg is uit de gratie
als het gaat om
orgaantransplantatie.
Zwart en bruin of blank en geel,
ook al zijn het er nog zo veel,
ook zij eisen, jazeker:

Geachte Heer Min. President

Men schreef alreeds zó vele brieven
Met verzoeken en met grieven
Kastte het onnodig velen Limburgs Leven,
Omdat geen vergunning is gegeven.
Nederland lenigt veler smart
Heeft voor iedereen een hart.
Zwart en bruin of blank en geel
Ook al zijn er nog zo veel.

vervanging van hun zieke lever!
Toch steekt u geen vinger uit
Smeken om recht helpt geen fluit.
Al slaat Limburg nog zo vaak op hol
door edel vocht met alcohol
en raken wij in een Delirium
Tremens
Ja dan, juist dan!, dan is het
menens
dan is het reden om na de
volgende spatie
te bidden voor Limburgs
levertransplantatie!”

Maar het goede Zuid Limburgs hart
Vergeet men bij zijn bange smart.
Men sleeft hier geen vinger uit
Smeken om recht, helpt geen fluit
Bij onze zó weldoende Staat.
Als het om onze harlen gaat.
In deze tijd van geweld en geld
Iedereen eisen eisen slet
Oude waarden omgewoeld
Grove woorden, onbegoeid.
Is er nog steeds dat Zuid Limburgse hart
Hulpeloos slervend, in verwijt en smart.
Geld is hierbij van weinig waarde
Het is het mensenhart dat regeert de aarde
Geef daarom ook Zuid Limburg zijn harlen
Om te kunnen kloppen, ook voor U.

Mevr. M. Kerssemeeckers - Nijpels
Burg. Mortelstraat 7
6221-GH. Meerssen - West (Limbo) Tel. 043-442226

Hoofd, Hart Contact Groep Meerssen
Lid Stichting Hartpatiënten Maastricht
Lid AVP Stichting Raken-terbelang
Donat. Ned. Hart Stichting
Donat. Ned. Hartpatiënten Ver.
Lid Verwar. Filosofie en Geneeskunde Utrecht
Patiënt van Prof. Dr. H. Mollers, eerste lid
Stichting Bejaarden Sociaal Begrotingszekerde.
En alle verdere, met onze Groep sympathiserende
Verenigingen, Stichtingen, Clubs, en Bedrijven
in het Zuiden des Lands.

Evenals mevrouw Kerssemeeckers ondertekent ook Sj. Dusjatoe met een veelheid van referenties: hij is patiënt van acht doktoren, de Edah, het CAD, de Jellinekliniek, lid van tien bejaardensociëten en twee fanfarekorpsen, en „loopt” tenslotte nog bij minstens zeven andere hulpverleningsinstanties als vaste klant: de café's De Sjötter, Rembrandt, Tribunal, De Ouwe Klok en de Oude Vogelstruys en nog twee slijterijen.

Verdwaalde psychiater zoekt gulden middenweg

„Ver-dwalen is menselijk” luidt de titel van het onlangs verschenen 'studieboek voor psychiatrie en geestelijke gezondheidszorg', een van oorsprong Duits boek van Klaus Dörner en Ursula Plog, dat bewerkt is door de Maastrichtse psychiaters Mark Richartz, Steven Radstake en Herro Kraan. De eerste is verbonden aan de capaciteitsgroep Klinische Psychiatrie, de andere twee aan de capaciteitsgroep Sociale Psychiatrie.

Het boek heeft in Duitsland een enorm succes gekend en begint inmiddels ook zijn weg te vinden naar de Nederlandse lezers. Al bij de eerste kennismaking is duidelijk wie dat zijn: iedereen die uit hoofde van zijn werk of studie iets met psychiatrische zorg te maken heeft.

Het is inderdaad een boek dat helemaal vanuit de praktijk van het psychiatrisch handelen geschreven is”, bevestigt Mark Richartz, een persoonlijke vriend van Dörner. „Het gaat niet uit van één gesloten medische discipline maar van een interdisciplinaire benadering. In de psychiatrie moet je leren vanuit verschillende referentiekaders waar te nemen en je handelen te bepalen. Daarom staan twee begrippen centraal in ons boek: het ene is het waarnemen met inbegrip van het zelf-waarnemen en het tweede is het handelen. Als Nederlander zou je misschien het gedrag als centraal begrip hebben verwacht, maar dat hebben de auteurs heel bewust vermeden. Gewoonlijk wordt immers gesproken van patiënten die zich 'gedragen' en therapeuten die 'handelen'. Dat is een merkwaardig verschil dat wij zoveel mogelijk hebben willen vermijden. Dat het boek sterk praktisch gericht is wil nog niet zeggen dat het niet wetenschappelijk is. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van wetenschappelijke kennis, maar probeert die niet als geïsoleerde handboekachtige informatie aan te bieden.”

Het kost weinig moeite om te ontdekken wat Richartz daarmee bedoelt: overal in het boek worden problemen verduidelijkt door de lezer er direct mee te confronteren aan de hand van voorbeelden. Het zijn een soort oefeningen die de lezer steeds de praktische kant van het betoog laten zien. Dat dwingen om te begrijpen wat je waarneemt is een van de belangrijkste eisen in de psychiatrische zorg, vindt Richartz: „Klinische psychiatrie heeft wel tradities geschapen door het benoemen van dingen die je heel slecht begrijpt. Door te benoemen kun je bijna magisch de angst uitbannen voor datgene dat je in een ander waarneemt en niet goed begrijpt. Voorzover het om bezweringsformules gaat onthoudt het boek zich van psychiatrische terminologie.”

Grondgedachte
De titel „Ver-dwalen is menselijk” probeert volgens Richartz de grondgedachte van het boek te verwoorden. „Zelfs de uiterste vormen van krankzinnig zijn kun je herleiden tot menselijke mogelijkheden. Psychotisch zijn is een specifiek menselijke kwaliteit. Juist in het gek zijn worden op een heel pregnante manier onze mogelijkheden zichtbaar, die wij in ons alledaags, aan de heersende normaliteit geconfronteerd bestaan vaak ontkennen of niet waarnemen,” zegt Richartz. In het boek heet het: „De mens met psychische of psycho-so-

chiale moeilijkheden is bij de oplossing van zijn levensproblemen in een doodlopende straat terechtgekomen. Die doodlopende straat noemen we ziekte, krenking, stoornis, aandoening, lijden of afwijking. In feite zijn het niet anders dan algemeen menselijke manieren om uitdrukking te geven aan een situatie waar men geen uitweg uit vindt.

Prof. dr. Mark Richartz

Vandaar dat ze in principe voor ons allemaal innerlijk toegankelijk en bekend zijn.” De psychiatrie is dan de ontmoetingsplaats tussen de mens met psychische problemen en degene wiens beroep het is hem te helpen. De sterk door de fenomenologie geïnspireerde gedachte van de ontmoeting erkent de volwaardigheid van het handelen van de twee subjecten die elkaar ontmoeten. In die opvatting keert aan de ene kant de psychiatrie terug van het medisch behandelende model, maar anderzijds willen de auteurs zich ook niet storten in de reactie daarop, de anti-psychiatrie, die in de jaren zeventig furor maakte door stoornissen vooral te zien als het resultaat van relationele oorzaken. De ontmoetingsgedachte biedt beide benaderingen de kans aan bod te komen, betoogt Richartz. Wij proberen beide stromingen met elkaar te verzoenen. Als je dat niet doet, vrees ik dat je weer een terugslag krijgt naar het medische model van de ouderwetse psychiatrie. De anti-psychiatrie dreigt te worden afgedaan als een modieuze gril. Als je niet goed kunt omgaan met de diallectiek, krijg je een restauratie van de ouderwetse psychiatrie. Dat is juist gevaarlijk in een tijd waarin de tolerantie tegenover afwijkend gedrag afneemt en een wetenschapsmentaliteit opkomt waarin publicaties van meer dan twee jaar oud worden weggegooid als plastic koffiebekertjes. Een aanwijzing voor het bestaan van dat restauratieproces zie je in de grote bloei die psy-

chopathologiecursussen doormaken. Daar kom je steeds meer mensen tegen die vijf jaar geleden nog beweerden dat het uit den boze was om patiënten te diagnostiseren, te etiketteren.

Zelfhulp

Vanuit de grondgedachte dat de oplossing voor de stoornis in de gestoorde mens zelf ligt, huldigen de auteurs de opvatting dat iedere vorm van hulpverlening idealiter dient uit te monden in zelfhulp.

Voorzover zij hulp van anderen nodig hebben, moet die zo dicht mogelijk bij hen gebracht worden in kleinschalige instellingen of via ambulante zorg. En natuurlijk is het noodzakelijk dat patiënten of cliënten zich organiseren in zelfhulpgroepen, vindt Richartz.

„Vooral in deze tijd kun je dat verwachten, als je ervan uitgaat dat geneeskunde als consumptiewaarde niet functioneert en uiteindelijk alleen anderen baat, zoals grote farmaceutische industrieën.”

Het benadrukken van het menselijk karakter van psychiatrische problemen komt niet voort uit een neiging om die problemen te bagatelliseren, maar juist om de psychiatrie te normaliseren en het stigmatiserende karakter weg te nemen. Dat betekent overigens niet dat in het boek de biologische aspecten van de psychiatrie niet behandeld worden.

„We zetten ons alleen af tegen een te sterke biologische benadering”, zegt Richartz. „De geneeskunde maakt te zeer de fout een onderscheid te zien tussen de ziekte en de zieke mens. Steeds minder worden de communicatieve aspecten van de geneeskunde uitgedragen en geleerd en steeds meer de technologische. Op die manier wordt ziekte gematerialiseerd tot een stoornis van het lichaam.”

Op dat terrein ziet Richartz een belangrijke rol voor zich weggelegd binnen de medische faculteit waaraan hij werkzaam is. „Psychiatrie heeft binnen deze faculteit, waar steeds meer mensen bezig zijn met steeds verder gespecialiseerde methoden steeds kleinere fragmenten van het geheel te zien, de wezenlijke taak om de sociale en communicatieve aspecten uit te dragen. Ondanks alle mooie beginselverklaringen wordt aan deze faculteit geneeskunde als het genezen van een substraat begrepen, waaraan weliswaar zaken als sociale geneeskunde en dergelijke worden toegevoegd, maar allemaal in gescheiden compartimenten.

Luc de Witte/Jacques Herraets

Vrij baan voor de pers! Ook voor Observant?

Als universiteiten opleiden tot kritisch denken, dan moet dat in het universiteitsblad ook merkbaar zijn. Colleges van Bestuur moeten de kritische functie van het universiteitsblad respecteren en niet proberen de pers in hun straatje te laten passen, ook al wordt de verlichting de laatste tijd nog zo groot. Voorlichting en journalistiek moeten dan ook gescheiden blijven. Die uitspraken zijn afkomstig van de voorzitter van het College van Bestuur, mr. R. B. van den Biggelaar. Hij was vorige week donderdag te elfder ure naar de Eindhovense TH gehaald als vervanger van zijn Leidse collega Cath in een forumdiscussie over de rol van universiteits- en bedrijfsbladen onder het motto „Spreekbuis of platform?”. Van den Biggelaar ontloopt zich al improviserend als een zeer liberaal denkend collegevoorzitter. De mensen die hem aanhoorden vormden de helft van het universitaire pers- en voorlichtingswezen in Nederland. Van die glans verdween na de pauze wel wat, toen de eerste de beste vragensteller zich tot hem richtte met de vraag hoe hij het kon rijmen met zijn opvattingen dat het blad van zijn eigen instelling er qua middelen zo bekaaid vanaf komt met maar één vaste redacteur en bovendien met 'journalistieke bijdragen' van de dienst Voorlichting? Van den Biggelaar wees in zijn antwoord op het beperkt aantal plaatsen waarover de universiteit voor haar diensten de beschikking heeft. Maar, voegde hij daaraan toe, „men is bij Observant bezig met grote plannen en ik acht het niet uitgesloten dat voor de uitvoering daarvan een of een halve plaats kan worden vrijgemaakt. Daar werd de zaal vrolijk van en stortte zich vervolgens op de vraag welke plaats voorlichters toekomt in een onafhankelijk blad. Geen enkele buiten de mededelingenpagina's, antwoordden de aanwezige journalisten. Maar volgens Van den Biggelaar kan Voorlichting best meer plaats in het blad gebruiken, want het college kent ook zijn ambtenaren een onafhankelijke positie toe. Een kwestie van vertrouwen.

U hoort nog van ons, beste lezers!

J.H.

Onchristelijke botsing tussen U-raad en College van Bestuur

Universiteitsraad en College van bestuur hebben vorige week danig in de clinch gelegen over een onderwerp dat normaliter een hamerstuk had moeten zijn: de advisering over de instelling van een bijzondere leerstoel van de Radboudstichting in de „Wijsbegeerte met betrekking tot de christelijke levensbeschouwing”. Het college van Bestuur weigerde aan de discussie deel te nemen, omdat het eerder besloten had dat punt van de agenda af te voeren. Maar volgens het presidium, eenstemmig gesteund door de raad, stelt niet het college, maar het presidium de agenda vast. De raad besprak het agendapunt toch en toen het college inderdaad weigerde te reageren, volgden er nogal wat onvriendelijke opmerkingen.

Vooraf WP-vertegenwoordiger Henk Hoogland maakte zich kwaad toen CvB-voorzitter van den Biggelaar er demonstratief het zwijgen toedeed op het moment dat de raadsvoorzitter hem vroeg te reageren op opmerkingen van de raadsleden. „Dit is minachting van de raad, dit stinkt”, riep Hoogland uit. Het scheelde zelfs niet veel of Richard Starmans had namens de NSEM een motie van afkeuring ingediend. Starmans verweet het college inhoudelijke discussies uit de weg te gaan en de raad alleen „hapklare brokken” te willen voorschotelen, waartegen enkel ja of nee gezegd hoefde te worden. Uiteindelijk ging van den Biggelaar toch even door de knieën. Het college had de zaak teruggenomen van de agenda omdat er een advies was uitgebracht

door de commissie van Onderwijs, Wetenschap en Maatschappelijke Dienstverlening, dat wel eens problemen kon opleveren voor derden, in dit geval de Radboudstichting. Het college wilde over de voorgestelde wijziging eerst praten met de stichting en dan pas met de raad. Het advies van de commissie hield in dat de universiteit niet – zoals de Radboudstichting voorstelde – vertegenwoordigd zou zijn in het curatorium met één lid, dat bovendien affiniteit moest bezitten met de doelstellingen van de stichting, maar – net als de stichting zelf – met twee leden, aan wie geen nadere eisen dienden te worden gesteld. Het debat leverde ook nog enkele interessante opmerkingen op over de binding van de universiteit met dergelijke stichtingen op levensbeschouwelijke grondslag. Volgens student Peter Hilderink levert de komst van de leerstoel niet alleen het risico op van eenzijdigheid („de universiteit staat al in een eenzijdig katholieke omgeving”), maar ook wordt de indruk gewekt dat de universiteit een levensbeschouwing onderschrijft die discriminerend is ten opzichte van minderheden, zoals groepen die hun seksualiteit anders beleven dan de leer voorschrijft. Hij vreesde dat als deze levensbeschouwing wordt binnengehaald, de volgende keer de Centruumpartij niet kan worden geweigerd. Volgens Cees Flinterman staat echter voorop dat de universitaire gemeenschap gastvrijheid moet bieden aan welke stichting dan ook die aan de liberale wetenschap wil deelnemen, niet op eigen voorwaarden, maar op de voorwaarden die de gastheer stelt.

JH

Hoewel in 1876 voor het eerst in de wet sprake is van de verstrekking van studiebeurzen, zij het van geringe omvang, moeten we terug gaan tot 1919 voor een eerste discussie over het doel en de aard van de studiefinanciering. In dat jaar verzoekt minister J.Th. de Visser de Kamers der Staten Generaal om uitbreiding van de studietoelagen. Uit zijn woorden blijkt dat hij twee gronden voor het verstrekken van beurzen ziet, namelijk het belang van de gemeenschap en een zeke gevoel van sociale rechtvaardigheid. „Niet alleen moet men het als eene onbillijkheid gevoelen dat dergelijke jongelieden louter als gevolg van het onbemiddeld zijn hunner ouders de gelegenheid missen om hunnen talenten tot ontwikkeling te brengen, maar bovendien komt het ten nadele der gemeenschap wanneer zij het niet brengen tot den graad van kunde en bekwaamheid dien zij anders hadden kunnen bereiken”.

De reactie van de Leden van de Eerste Kamer zou ook in 1984 niet misstaan: „Zodra de jongeman in eenige maatschappelijke positie een inkomen heeft boven een zeker minimum, zouden telkenjare van het meer verdiende een bepaald bedrag kunnen strekken tot terugbetaling der vroeger van Rijkswegen ontvangen gelden”. Het profijtbeginsel is geboren: de student profiteert van zijn studie en moet deze daarom (deels) zelfs betalen.

Profijt

Ook in 1919 zijn er al tegenstanders van de toepassing van dit profijtbeginsel. Zij zijn vooral bang dat door de verplichting tot terugbetaling het doel van de beurzen, namelijk het scheppen van gelijke kansen op deelname aan het Hoger Onderwijs voor iedereen, niet wordt bereikt. Ondanks dit verzet worden echter in 1924 de beurzen (gift) omgezet in terug te betalen renteloze voorschotten. Dit principe blijft bestaan tot na de Tweede Wereldoorlog bij een collegegeld van f 300,-: voor die jaren een aanzienlijk bedrag.

Studiefinanciering: een lijdensweg zonder einde

Staat ons een massale studentenactie te wachten, of heeft moedeloosheid en onbegrip zich intussen van de studentenbeweging meester gemaakt? En wat gaat de Tweede Kamer van de komende Onderwijsbegroting zeggen? Dat zijn eigenlijk de vragen nu het al in 1973 toegezegde nieuwe stelsel van studiefinanciering er ondanks vele discussies en ondanks vijf ministerswisselingen nog steeds niet is, terwijl wel de collegegelden steeds verder stijgen en allerlei (kleine) verslechteringen in de studiefinanciering worden aangebracht. Een reden om ons eens te verdiepen in de achtergronden van de studietoelagen. Een historische blik op het krachtenspel tussen het nut van het onderwijs voor de gemeenschap, het nut voor het onderwijs voor de student, de economische situatie in het land en de gevoelens van sociale rechtvaardigheid.

Na de oorlog treedt vooral het nut van het onderwijs voor de gemeenschap sterk als argument voor de studiefinanciering naar voren. Door de noodzakelijke wederopbouw van het land ontstaat een grote behoefte aan jonge hooggekwalificeerde academici voor het bedrijfsleven. De onderwijsminister uit die dagen, dr. G. van der Leeuw, laat dan ook duidelijk weten dat zijns inziens „de poort naar de universiteiten niet wijd genoeg open staat” en dat „of de collegegelden omlaag moeten, of het aantal beurzen moet worden vergroot”.

De in 1949 rapporterende Commissie tot Reorganisatie van het Hoger Onderwijs komt echter op het gebied van de studiefinanciering met weinig nieuws. Het principe van renteloze voorschotten blijft gehandhaafd, en slechts aan studenten die na een paar jaar uitstekende prestaties blijken te leveren kan een beurs (gift) worden verstrekt. Het advies van de commissie leidt dan

ook tot weinig tevredenheid. Al in 1953 moet minister Cals onder druk van de Tweede Kamer de commissie-Rutten instellen voor een nader onderzoek naar de studiefinanciering.

Nog voordat deze commissie rapporteert wordt echter het collegegeld al verlaagd van f 300,- naar f 200,-. Gezien de sfeer in die dagen hoeft deze stap geen verwondering te wekken. Uitlatingen van het VNO zeggen wat dat betreft genoeg: „Op economische gronden kunnen wij het ons niet veroorloven om jong intellect verloren te laten gaan”.

Opvoeding

De commissie-Rutten rapporteert in 1956, en haar adviezen zullen tot 1966 in belangrijke mate het studietoelagenbeleid bepalen. De commissie doet vier belangrijke uitspraken:

- De student mag niet worden ge-

zien als een arbeider die een studieloon moet ontvangen. Dit zou de financiële ongelijkheid tussen studenten met meer en minder bemiddelde ouders alleen maar vergroten en bovendien een ontwrichtende toeloop naar de universiteiten kunnen ontlokken.

- In principe acht de commissie renteloze voorschotten op zijn plaats voor studenten die hun kwaliteiten nog moeten bewijzen, maar om de opbouw van zware financiële verplichtingen te voorkomen moet er wel een maximum aan deze voorschotten worden gesteld. De toelage wordt daarom gesplitst in een deel beurs en een deel renteloos voorschot.

- De zorg voor de studie, als onderdeel van de opvoeding in het algemeen, behoort tot de verantwoordelijkheid van de ouders. De overheid moet derhalve alleen bijspringen als de ouders het echt niet kunnen betalen.

- De collectieve studentenvoorzieningen op het gebied van huisves-

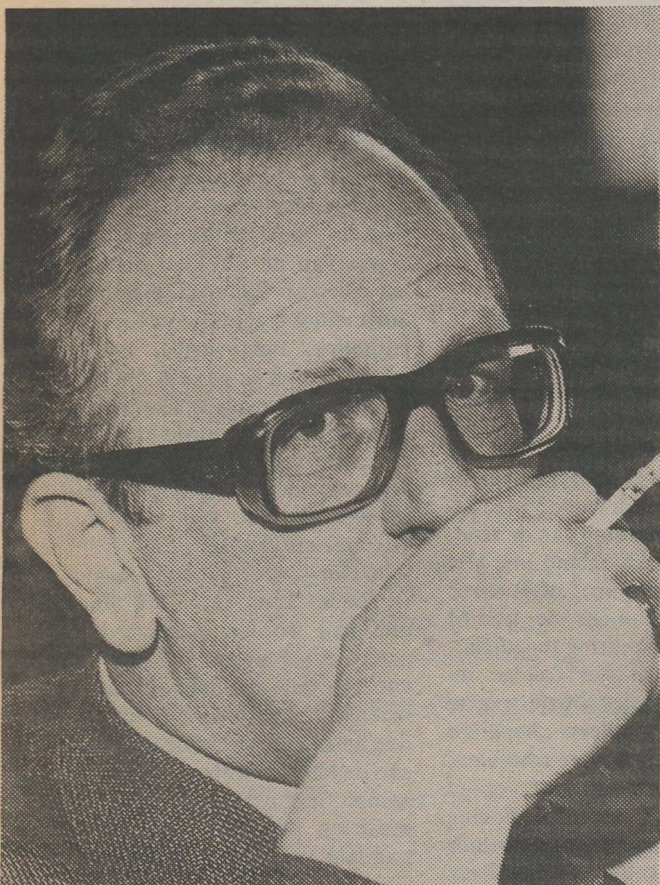
ting, voeding, sport, cultuur en gezondheidszorg moeten worden uitgebreid en verbeterd.

De gevoelde behoefte aan academici leidt zo tot het scheppen van betere studeeromstandigheden. De taak van de overheid wordt echter nog beperkt opgevat: het zijn primair de ouders die verantwoordelijkheid voor de studie dragen. Tussen de jaren 1956 en 1966 begint een spectaculaire groei van het aantal studietoelagen. De tot dan toe gevolgde individuele benadering moet worden verlaten. Er komen vaste financiële normen waaraan de draagkracht van de ouders wordt afgemeten, en de toetsing van de „bekwaamheid” van de student begint langzaam te verdwijnen. Vanaf 1964 heeft iedereen die in het bezit is van een diploma dat toegang geeft tot het afleggen van universitaire examens kans op een studietoelage.

Onenigheid

Halverwege de jaren zestig begint er onenigheid over de studiefinanciering te ontstaan; een onenigheid die eigenlijk nog tot op heden voortduurt. Door het stijgen van de rijksuitgaven voor het Wetenschappelijk Onderwijs ontstaat de eerste twijfel aan de juistheid van de offers die de gemeenschap zich getroost voor het mogelijk maken van de studie van individuele studenten. Dit te meer, omdat de gevoelde behoefte aan academici afneemt. Het toepassen van het profijtbeginsel komt weer naar voren, leidend tot verzoeken om verhoging van het collegegeld (1964, kabinet Marijnen, f 400,-) en om afschaffing van het giftgedeelte in de toelage (1967 PvdA).

Dat voor deze verzoeken geen meerderheid te vinden is komt waarschijnlijk vooral door de in die dagen opkomende tegenkrachten. Vooral de in 1963 opgerichte Studenten Vak Beweging (SVB) wil dat de studiekosten voor studenten die goede studieresultaten leveren, geheel door de overheid worden ge-

Van Kemenade maakte haast.

Pais vertradde.

Deetman kondigt nieuwe nota aan.

ur en orden dekt. De SVB wil de student duidelijk zien als onafhankelijke volwassene, die, zonder zijn ouders, zelfstandig verantwoordelijk is voor de bekostiging van zijn studie. De SVB wordt daarin later gesteund door de Nederlandse Studenten Raad (NSR), delen van de Academische Raad en het Landelijk Beraad van Studentendecanen.

Het SVB-standpunt kan veel steun krijgen, omdat de door minister Diepenhorst ingestelde commissies in 1966 een systeem heeft ontwikkeld, waarin de inkomsten uit kinderbijslag en kinderaftek voor de ouders zo hoog mogelijk zijn gemaakt, met als gevolg een sterke daling van vele toelagen, omdat die aan het ouderlijk inkomen zijn gekoppeld. De studenten merken natuurlijk vooral het laatste en zij protesteren dan ook fel.

Het verlangen naar onafhankelijkheid van de ouders en de nog steeds levende vraag welke eigen bijdrage van studenten nu redelijk is, dwingt minister Veringa tot het instellen van maar liefst twee commissies. De commissie-Van Dijk, met een korte termijn opdracht, rapporteert in 1969 met een kort en krachtig advies: de gelden van kinderbijslag, kinderaftek en studietoelagen moeten worden geïntegreerd en in één bedrag rechtstreeks aan de student worden uitgekeerd. Dit ingrijpende advies struikelt echter over een afwijzing door de SER: die is van mening dat het karakter van kinderbijslag en -aftek zo verloren gaat.

Daarmee is het wachten op de commissie-Andriessen: deze is breed samengesteld en heeft een veel ruimere opdracht gekregen. Helaas blijkt deze commissie bij haar rapportage in 1971 verdeeld op alle hoofdpunten. Niettemin wordt wel duidelijk, dat het financieel niet haalbaar is om tot een volledige vergoeding van de studiekosten te komen (de studietoelagedachte die de SVB wilde) en dat voor het realiseren van ouderlijke onafhankelijkheid rentedragende leningen nodig zijn.

Boycot

Met de verdeeldheid van de commissie-Andriessen is nu in feite een impasse ontstaan. Het is immers nog steeds niet duidelijk welke hoogte van het collegegeld redelijk is en hoe de studenten die dat wensen onafhankelijk van hun ouders kunnen worden.

Het is in deze situatie, dat minister De Brauw in 1972 het inmiddels bevestigde voorstel doet om het collegegeld van f 200,- naar f 1000,- te verhogen. Een voorstel dat het gevolg is van een afweging tussen de belangen van het onderwijs voor de maatschappij enerzijds en het nut van het onderwijs voor de individuele student anderzijds. De Kamer twijfelt sterk: is het wel verantwoord om een lastenverzwaring voor de niet-bursalen te realiseren zonder een gelijktijdige fundamentele herziening van het stelsel van studiefinanciering? Na een toezegging van minister De Brauw om in 1973 met een nieuw stelsel van studiefinanciering te komen, en tevens de mogelijkheid te scheppen tot het afsluiten van rentedragende leningen, accepteert de Kamer echter de verhoging.

Het studentenprotest is furieus. Dit gaat immers helemaal niet in de richting van een studieloon; de afhankelijkheid van de ouders wordt juist vergroot! Er wordt een boycotactie op grote schaal georganiseerd die tot zulke grote problemen leidt, dat de Kamer er uitvoerige discussies aan wijdt en zich soepel opstelt ten aanzien van niet-betalenden.

In deze sfeer, en misschien wel dank zij deze sfeer, komt dan het kabinet Den Uyl aan de macht. Deze trekt de f 1000,- wet in, maar concludeert wel dat een eigen bijdrage voor studenten voorsnog noodzakelijk zal blijven. Het collegegeld wordt vastgesteld op f 500,- met de belofte dat er in 1974 een nieuw studiefinancieringsstelsel zal liggen. Verder krijgen niet-bursalen de mogelijkheid om het collegegeld via een promisse te betalen en worden rentedragende leningen mogelijk gemaakt.

Klein

De toezegging wordt gestand gedaan. In 1974 verschijnt een Nota Studiefinanciering van de hand van staatssecretaris Klein. Een historische nota, want alle latere plannen wijken qua structuur nauwelijks van de ideeën van Klein af en het is dan ook verbazingwekkend, dat er anno 1984 nog steeds geen nieuw stelsel van financiering ligt. De plannen van Klein houden in het kort het volgende in. In plaats van de aan de ouders verstrekte kinderbijslag en kinderaftek komt er een basisbeurs voor alle studenten, die direct aan hen wordt uitgekeerd. Voor studenten met ouders in de minderdragkrachtige inkomensgroepen komt

er een extra beurs, die zodanig wordt vastgesteld, dat de bursalen als giftbestanddeel niet minder ontvangen dan tot op dat moment het geval is. Afhankelijk van het ouderlijk inkomen daalt de maximale beurs dus tot het niveau van de basisbeurs. Als alternatief voor een aanvullende ouderlijke bijdrage wordt verder de mogelijkheid geschapen om bij banken rentedragende leningen af te sluiten. De overheid stelt zich dan garant voor aflossing hiervan.

Een duidelijke randvoorwaarde voor het nieuwe stelsel is dat het budgetair neutraal moet zijn: het nieuwe stelsel mag in totaal niet meer kosten dan het oude. Verder wil Klein het stelsel voorlopig alleen laten gelden voor studenten uit het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) en het Hogere Beroeps Onderwijs (HBO), opdat een snelle invoering mogelijk zal zijn.

Het ziet er goed uit: de plannen van Klein komen uitvoerig in discussie. In december 1974 komt echter al het eerste oponthoud. Uit interdepartementaal overleg is de wens naar voren gekomen om het stelsel direct van toepassing te maken op alle studerende van 18 jaar en ouder. Dat nu maakt de zaak zeer complex en vereist het verzamelen van vele gegevens, zodat de uitwerking van de plannen wordt vertraagd. Pas begin 1977 wordt de voorbereiding voor de discussie in de Kamer afgesloten en dan valt het kabinet-Den Uyl. Het kabinet-Van Agt 1 neemt de liggende plannen niet over.

Eigen plannen

Uiteraard zitten de studenten intussen ook niet stil. Na de boycot van 1972 leeft het onderwerp studiefinanciering onder studenten sterk en naarmate een nieuw stelsel langer uitblijft neemt de kritiek op het oude toe en worden eigen studentenplannen ontwikkeld. Ook is er kritiek op de blijvende afhankelijkheid van de ouders via de extra beurs. Ook de introductie van rentedragende leningen, die de student afhankelijk van banken maken, een zeer hoge studieschuld tot gevolg hebben en het onderling verschil tussen studenten niet wegnemen wordt negatief beoordeeld. Overige kritiek betreft het feit dat studenten ten opzichte van andere jongeren in een sociaal isolement blijven verkeren, het gegeven dat er tegen gezondheidsrisico's geen goede verzekering mogelijk is (studenten mogen niet in het ziekenfonds) en het ontbreken van beroepsmogelijkheden bij de beoordeling van studieprestaties, die immers het al dan niet continueren van een toelage kunnen beïnvloeden.

De studenten ontwikkelen zoals gezegd ook alternatieve plannen, al zijn ze daar niet unaniem over. Het Landelijk Overleg Grondraden (LOG) komt in 1975 en in 1979 samen met het Landelijk Overleg van HBO-studenten (LOHBO) met voorstellen voor een gefaseerde invoering van een studieloon. Een situatie waarin de toelage bestaat uit f 6600,- beurs en f 4400,- renteloos voorschot zou langzaam over moeten gaan in een volledige beurs. Over het extra geld dat zo'n stelsel zal kosten zegt het LOG/LOHBO:

„De principiële argumentatie rond het profijtbeginsel, het maatschappelijk nut van het onderwijs en het fundamentele recht op onderwijs, (...) geven ons voldoende argumentatie om meer geld te eisen”. De politieke tegenhanger van het LOG, het Interuniversitair Studenten Overleg (SIO) komt in 1978 eveneens met een alternatief. Kinderbijslag en -aftek moeten vervallen en omgezet worden in een basisbeurs die 60% van de toelage uitmaakt. De rest van de toelage moet bestaan uit een lening die de overheid terug haalt via een academicusbelasting, afhankelijk van het inkomen na de studie. Zo'n systeem zou volgens het ISO rond het jaar 2010 rond kunnen draaien en tot die tijd zou de overheid het geld bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds kunnen lenen.

Bezuinigen

Terugkerend naar Den Haag treffen we na Klein, minister Pais aan. Deze laat al vanaf het begin weten weinig haast met een nieuw stelsel van studietoelagen te willen maken. Onder druk van de verslechterende economische toestand wordt bezuinigen het overheersende motto, en wanneer een korting op de onderwijssalarissen door de Kamer wordt verworpen, komt Pais met het voorstel om het collegegeld in het WO te verhogen van f 500,- naar f 750,-, en om in het HBO een collegegeld van f 650,- in te stellen. De Kamer gaat akkoord, onder druk van de financiële problemen, maar waarschijnlijk ook vanuit een gevoel dat een hogere eigen bijdrage van studenten redelijk is. Buiten Den Haag reageert vrijwel iedereen negatief. Vooral in het HBO is men woedend, maar een boycotactie en een grote demonstratie hebben niet meer de invloed die in 1972 nog mogelijk was.

Wel moet Pais, ook door druk uit de Kamer, zijn idee over een nieuw stelsel formuleren. Het plan-Pais van 1981 bevat echter weinig nieuws en het is weinig concreet: elke cijfermatige vertaling van de voorstellen ontbreekt. Hierop richt zich dan ook een groot deel van de kritiek, die behalve van studenten nu ook van HBO-raad en Academische Raad afkomstig is. Vooral het laatste advies, waarin duidelijk vele standpunten uit de eerdergenoemde LOG/LOHBO en ISO-plannen naar voren komen, trekt de aandacht.

In september 1981 wordt Pais opgevolgd door PvdA'er Van Kemenade, die direct met volle inzet aan een nieuw systeem gaat werken. Inderdaad komen er halverwege 1982 geluiden over een nieuw stelsel naar buiten, maar ook dat wijkt in essentie weinig af van de structuur die Klein in 1974 al had voorgesteld. Van Kemenade komt echter niet tot invoering toe, want binnen een jaar valt het kabinet-Van Agt 2. De nieuwe minister Deetman laat al direct weten dat zijn voorganger wat te optimistisch is geweest. Het grote probleem blijkt te liggen bij de minister van financiën, die het beslag op de kapitaalmarkt dat de voorziene rentedragende leningen leggen, niet kan accepteren. Het nieuwe stelsel blijft dus uit.

Leo Wierda/Delta, Delft

Al meer dan 150 vrijwilligers

Rokers enthousiast over onderzoek relatie „Roken en Voeding”

Zware rokers in Limburg blijken enthousiast over het op stapel staande onderzoek van de capaciteitsgroep Humane Biologie naar de relatie tussen roken en voeding. Meer dan 150 vrijwilligers hadden zich vorige week al aangemeld.

Zij reageerden op een oproep in de Limburgse kranten. Gevraagd werd om de medewerking van rokers die bereid zijn tenminste enkele weken op te houden met hun ongezonde tijdsverdrif. Zij moeten goed zijn voor minimaal 30 sigaretten per dag. Met deze gewoonte moeten zij vervolgens kunnen breken gedurende het onderzoek dat per proefpersoon zes tot acht weken vergt. De eerste twee weken van het onderzoek moet echter gewoon doorgerookt worden.

Het onderzoek, „Roken en Voeding” zal 150.000 gulden kosten, die deels betaald worden door de Nederlandse Hartstichting. Het zal half maart beginnen en driekwart mensjaar duren dat over een periode van twee jaar wordt uitgestrekt. In totaal zullen 20 vrijwilligers worden geselecteerd. „Overigens”, zo benadrukt prof. dr. Foppe ten Hoor die de leiding heeft van het onderzoek, „is het beslist niet de bedoeling dat de mensen denken dat wij een methode aanbieden om van het roken af te komen. Hoogstens kunnen de rokers er een aanzet toe zien.”

Ten Hoor en zijn medewerkers zijn het onderzoek gestart op grond van het algemene ervaringsfeit dat iemand dikker wordt nadat hij met roken is gestopt. De algemeen verbreide conclusie luidt veelal dat het stoppen met roken de eetlust doet toenemen. En inderdaad is gebleken dat 80 procent van de mensen die met roken zijn opgehouden in lichaamsgewicht toenemen. De populaire opvatting is dan dat een compensatie voor het roken wordt gevonden in eten of snoepen.

„Echter, tot nu toe verricht onderzoek bevestigt deze gedachtegang niet. Integendeel, naar voren is gekomen dat de gemiddelde roker meer eet dan de niet-roker,” aldus Ten Hoor. En vandaar dat hij, gegrepen door de klaarblijkelijke tegenstrijdigheid tussen werkelijkheid en wat wordt gedacht, dit alles diepgaander wil bestuderen, met de wetenschappelijke doelstelling enig inzicht te verkrijgen in de stofwisseling die veel te maken heeft met het energieverbruik van het menselijke lichaam. Om deze reden is het onderzoek overigens beperkt tot mannen. Vrouwelijke belangstellenden kunnen zich de moeite van het reageren besparen. Zij komen niet in aanmerking omdat de menstruatie een te groot probleem is. In die periode werkt de stofwisseling namelijk anders en dat kan het onderzoek verstoren. „En een nauwkeu-

rig meten van de stofwisseling is essentieel,” aldus Ten Hoor.

Ten Hoor en zijn medewerkers zullen bij het „zeer arbeidsintensieve” onderzoek uitgaan van de hypothese dat roken het gehalte van de stofwisseling verhoogt. Een hogere nicotinespiegel en bijniemerghormoon dat van grote invloed is op de stofwisseling – zouden verantwoordelijk zijn voor dit effect. Vandaar de veronderstelling dat rokers een verhoogde stofwisseling, dus meer energieverbruik, hebben. „En dit zou weer kunnen leiden tot het gegeven dat een roker toch meer eet maar tegelijk minder dik is dan de niet-roker omdat zijn lichaam een hogere verbrandingsgraad heeft,” zo oppert de Maastrichtse hoogleraar. En dit zou dan inhouden dat het gezegde „elk pondje door het mondje” niet altijd opgaat. „Immers,” zo verduidelijkt Ten Hoor, „ieder mens en zijn lichaam zijn verschillend. Als je nu zou kunnen vinden dat de stofwisseling van een roker hoger is dan die van een niet-roker kun je concluderen dat het bijniemerghormoon betrokken is bij dit proces. En dat is nodig om inzicht te verkrijgen in het gedrag van de stofwisseling, het wetenschappelijke doel van ons onderzoek.”

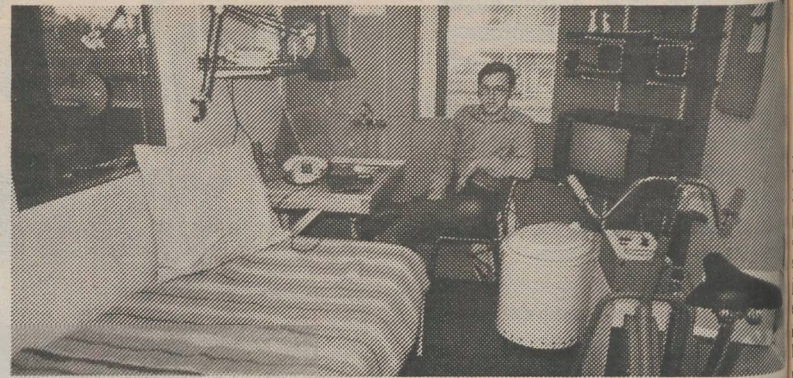
Een maatschappelijke doelstelling is vervolgens het pogen de onhoudbaarheid aan te tonen van de stelling van mensen die niet ophouden met roken op grond van het argument: de angst om dik te worden. Volgens Ten Hoor kan dit argument wel eens een drogreden blijken. „De veronderstelling lijkt mij gewettigd dat andere dingen in het spel kunnen zijn. Zo is een volgende hypothese dat de mens zijn machine opjaagt door te roken, terwijl die van de niet-roker juist normaal functioneert. En om je machinerie zo kunstmatig op peil te houden zou wel eens slechter kunnen uitpakken dan wat overgewicht,” aldus Ten Hoor.

Essentieel voor het onderzoek is eveneens de aanwezigheid van een diëtiste. Daartoe is (voor de duur van het onderzoek) Jolanda Stroeken aangetrokken voor halve dagen. Zij zal zeer nauwkeurig bijhouden de eetgewoonten, het lichaamsgewicht en de veranderingen daarin van de 20 proefpersonen. Het onderzoek is onder andere mogelijk doordat het BMC de beschikking heeft over zeer moderne apparatuur. Daardoor is het mogelijk als eerste Nederlandse instelling een door RL-medewerker dr. K. Westertep in Nederland geïntroduceerde methode aan te wenden op zich vrij bewegende mensen. Westertep heeft haar al wel toegepast bij zijn onderzoek van vogels. Het gaat hierbij om het bepalen van het energieverbruik van het lichaam door het drinken van een glaasje verrijkt water. De verrijking betreft dan de zogenaamde stabiele isotopen, dubbelgemerkt water: een iso-

toop van zwaar waterstof (aatomgewicht 2) en een isotoop van zuurstof (aatomgewicht 18). De concentratie van deze stabiele isotopen in het bloed kan vervolgens nauwkeurig worden vastgesteld. Eén glaasje verrijkt water kost 1250 gulden.

De proefpersonen zullen twee aan twee behandeld worden. Twee keer in de week moeten zij in die periode naar het BMC komen voor het afnemen van bloed en urine. Ook zullen zij twee keer een nacht en één keer een dag moeten doorbrengen in een der respiratiekamers waar de stofwisseling nog nauwkeuriger kan worden gemeten door vaststelling van zuurstofverbruik en koolzuurproductie.

Volgens Ten Hoor is een aantal van 20 proefpersonen hoog. Het is volgens hem echter wel een vereiste omdat de verwachting gewettigd is dat een aantal vrijwilligers zal afvallen. „Het is dan ook van groot belang dat de onderzoekers de beschikking krijgen over goed gemoti-

Paul schoffelen in de respiratiekamer die hij speciaal voor het voedingsonderzoek gebouwd en ingericht heeft.

veerde vrijwilligers die ook echt in staat zijn gedurende het onderzoek met roken op te houden. Het is echter wel één van de onzekere factoren. „Overigens”, zo laat hij er haastig op volgen, „is smokkelen er niet bij omdat dat direct valt waar te nemen. Daarom lijkt het raadzaam dat degenen die het toch niet kunnen volhouden er eerlijk voor uitkomen.”

Al tijdens het gesprek realiseerde Ten Hoor zich, trouwens, dat het onderzoek een grote belangstelling zal trekken. Hoewel hij deze niet echt schuwt wijst hij er nadrukkelijk op dat het hem daarom niet gaat. „Nee, allesbehalve dat,” zo verzekert hij. En eraan toevoegend: „Hopelijk komen we zo op het spoor van factoren die van betekenis zijn voor de regeling van het lichaamsgewicht en van effecten van het roken op de stofwisseling. Dat is onze doelstelling”.

Belangstellenden die zich opgeven voor het onderzoek zullen thuis eerst een uitgebreide vragenlijst moeten beantwoorden. Daarna zullen zij worden uitgenodigd voor een bijeenkomst op het BMC op donderdag 16 februari om half acht 's avonds. Daar zullen medewerkers van de capaciteitsgroep Humane Biologie het onderzoek en de rol van de proefpersonen daarin uitvoerig toelichten. Zij die dan nog niet zijn afgefallen kunnen vervolgens een sollicitatieformulier invullen waarna de onderzoekers de proefpersonen zullen aanwijzen. Belangstellenden kunnen zich telefonisch opgeven bij het secretariaat van de capaciteitsgroep Humane Biologie, mevrouw H. Peters, telefoon 043-888598, op werkdagen van 9-12 uur en van 14-16.30 uur.

Dienst Voorlichting
Sjonk Ritmeester

Voor onderzoek hart- en vaatziekten

RL verwerft twee grote FUNGO-subsidies

Twee onderzoeksgroepen – de ene bestaande uit medewerkers van Biochemie, de andere uit medewerkers van de Fysiologie en Biofysica – zijn door FUNGO geselecteerd voor de toekenning van een aanzienlijke subsidie. Elk jaar worden er aanvragen voor programmasubsidies ingediend, niet altijd worden ze gehonoreerd. Verleden jaar bijvoorbeeld is er geen enkele toegekend, dit jaar het uitzonderlijk grote aantal van zes; twee daarvan komen dus bij de RL terecht. FUNGO-programmasubsidies hebben betrekking op onderzoek met een lange looptijd: maximaal zeven jaar. De subsidies stellen de RL in staat de eerstkomende drie jaar in totaal 12 medewerkers (wetenschappelijk en technisch/laboratoriumpersoneel) aan te trekken; ze geven ook de beschikking over rond f 160.000 voor de aanschaf van de nodige materialen. De Faculteit der Geneeskunde stelt zich garant voor haar bijdrage in mankracht en middelen.

De te subsidiëren Maastrichtse programma's zijn nauw verbonden aan het onderzoekproject Hart- en Vaatziekten.

Bloedplaatjes bij bloedstolling

Het programma dat door Biochemie (prof. dr. R.F.A. Zwaal) is ingediend, gaat zich bezighouden met de functie van bloedplaatjes bij bloedstolling.

De aandacht zal zich richten op de

rol van de celwand, het membraan. Bij de bloedplaatjes heeft dat celmembraan – naast de rol die een celwand nu eenmaal voor elke cel speelt – een bijzondere taak: het zorgt, samen met de stollingsfactoren, voor de bloedstolling na een verwonding. Echter bij een interne beschadiging van de vaatwand kunnen de bloedplaatjes ook in de slagaders samenklonteren. Dit leidt tot verstopping. Als dit bijvoorbeeld in de kransslagader gebeurt krijgt men een hartaanval. De kennis van het stollingsproces is op dit moment slechts fragmentarisch. Om in de toekomst zinnig te kunnen nadenken over de behandeling van mensen met verstoringen in de bloedstolling (bv. thrombose) is meer gedetailleerd inzicht nodig.

Het onderzoek van Biochemie wil zich richten op het identificeren en karakteriseren van de bloedplaatjesprocessen die voorafgaan aan de stolling, op de dingen die gebeuren in het membraan waardoor vóór de stollingsactiviteit de stof fosfolipide vrijkomt. Men wil de functie van die fosfolipiden leren kennen en kijken wat die nu precies doen. Tenslotte wil men weten wat de invloed van andere membraancomponenten is op de activiteit van de bloedplaatjes in het stollingsproces.

Hart bij hartaanval

Het tweede programma, dat wordt gecoördineerd door prof. dr. R.S.

Reneman (Fysiologie), gaat zich richten op het functioneren van het hart tijdens een hartaanval. Vanuit verschillende gezichtspunten (biochemisch, elektrofysiologisch en mechanisch) wil men gaan kijken naar veranderingen die optreden in aansluiting op verstopping van een van de kransslagaders, die het hartspierweefsel onder normale omstandigheden van bloed voorzient. Wanneer er te weinig of geen bloed meer naar het hartspierweefsel gaat (ischemie) treedt weefselbeschadiging op en uiteindelijk weefselversterf. Dit is een proces dat zich in een aantal stadia afspeelt. Daarvan zullen de biochemische, elektrofysiologische en mechanische veranderingen zowel in de acute fase (eerste minuten tot uren na de afsluiting van de kransslagader) als in de chronische fase (dagen tot weken na de acute fase, ook tijdens het herstel van de bloedtoevoer naar het ischemische hartspierweefsel – de zogenaamde reperfusiefase) bestudeerd en vervolgd worden. Tevens wordt hierna nagegaan welke veranderingen er optreden in de structuur van het hartweefsel (met behulp van elektronenmicroscopie). Het bijzondere van dit programma is dat naar de verschillende

veranderingen tegelijk wordt gekeken, terwijl men zich in andere centra in de wereld steeds met één of hooguit twee van de veranderingen heeft bezig gehouden.

De twee projecten gaan nu voor een periode van drie jaar van start. Over voortzetting in de periode 1987-1990 wordt in 1986 besloten na het opmaken van een tussentijdse balans.

Dienst Voorlichting
Janneke Leunissen-Rooseboom

Bureau Onderwijs FdG

Aan de derde- en vierdejaars studenten geneeskunde

Invulling twee weekse periode in het derde en vierde studiejaar

Zaals reeds in het Onderwijs- en Evaluatieprogramma voor dit studiejaar is aangekondigd zijn zowel in het derde als in het vierde studiejaar de twee weken in de periode 12-23 juni 1984 gereserveerd voor onderwijsdoelstellingen. Het betreft de weken die voorheen als introductie- en evaluatie week werden benut. De invulling zal geschieden met twee weken wetenschappelijke en twee weken klinische activiteiten. Een week wordt besteed aan statistiek, in welk kader ook epidemiologie aan de orde komt; de tweede week is gewijd aan beslissonderwijs.

Het programma kent een probleem-georiënteerde opzet; per week vindt een aantal onderwijsgroepbijeenkomsten plaats. Derde- en vierdejaars studenten volgen hetzelfde programma.

Voor nadere informatie over programmering, blokboek e.d. volgt.

Keuzeblok attitude-ontwikkeling

Ten behoeve van 4e, 5e en 6e jaars medische studenten.

Voor het studiejaar 1983/1984 wordt een beperkte mogelijkheid aangeboden om een keuzeblok attitude-ontwikkeling te doorlopen. De beperking hangt samen met de inzetbare capaciteit aan geschikte begeleiders, waarop ten behoeve van het attitude-onderwijs in het tweedestroomsonderwijs een fors beroep is gedaan.

Een oriënterende stage, die de student de mogelijkheid biedt te reflecteren over zijn eigen individuele attitude-ontwikkeling tijdens zijn medische studie.

Voor deze stage gelden de volgende 2 richtlijnen:

de eerdergenoemde reflectie over de eigen attitude ten aanzien van de in ruime zin met de gezondheidszorg samenhangende objecten moet resulteren in een verslag. Hierin dienen naar voren te komen de „objecten” die tot die ervaringen hebben geleid, waaraan de student zijn/haar attitude-bewustwording of -verandering toeschrijft. Uiteraard moeten deze ervaringen in ruime zin betrekking hebben op zijn/haar participatie of studie in de gezondheidszorg.

Naast deze beschrijving van eigen attitude-bewustwording of -verandering dient de student deze ervaring achteraf ook in een ruimer theoretisch kader te plaatsen, waardoor vergelijkbare ervaringen van anderen of meer theoretische verklaringen post hoc met de eigen ervaring verbonden kunnen worden.

Men kan denken aan theoretische kaders uit (sociale) psychologie, wetenschapstheorie, ethiek of wijsbegeerte. Veelal zal hiervoor literatuurstudie of het raadplegen van inhoudsdeskundigen noodzakelijk zijn. Het zal duidelijk zijn, dat de keuze van de fakultaire begeleider sterk afhankelijk is van de inhoud, die de student aan deze stage wil geven.

Voor inschrijvingen omtrent deze stage is Jan Graat, capaciteitsgroep Sociale Psychiatrie, beschikbaar.

Keuze-onderwijs in het kader van uitbouw van de verdere vormgeving van het attitude-onderwijs in de medische faculteit. In de eerste plaats wordt hierbij gedacht aan het ontwerpen van leerdoelen, die relatief docent-onafhankelijk gebruikt kunnen worden bij het attitude-onderwijs, zoals dit geleidelijk aan de komende jaren gekoppeld zal worden.

Dergelijke „attitude-pakketten” hebben betrekking op bepaalde voor de hand liggende attitude-problemen, die zich regelmatig in het onderwijs voordoen.

De „attitude-pakketten” zijn leerdoelen (teksten, video's, spelen, etc.), die door een (groep) student(en) „uit de kast gehaald” kunnen worden om voor een bepaald attitude-probleem een werkbaar antwoord te vinden. Deze pakketten dienen altijd een relatie met de inhoud van het curriculum te hebben, maar moeten niet gezien worden als gekoppeld aan specifieke blokken. Zij kunnen direct aansluiten op speciale behoeften c.q. ervaringen van studenten, die zich ongeacht de blokinhoud kunnen voordoen en kunnen onmiddellijk beschikbaar zijn.

De dergelijke keuzeblok wordt begeleid door dr. J. van der Grave, capaciteitsgroep O&O, Jutta van der Kamp, Skillslab of door leden van de projectgroep attitude-ontwikkeling.

De volgende punten moeten worden benadrukt, dat in verband met de startfase van het project de beschikbare begeleidingscapaciteit beperkt is en dat het keuze-onderwijs sterk in dienst staat van de verdere ontwikkeling van het AO-programma.

Aan medewerkers FDG

Vakatures V.A.B.C.

Binnen de Vaardigheidstoets-Beoordelingscommissie/VABC zijn er twee WP-vacatures. Voor beide vacatures wordt verwacht dat de beide kandidaten belangstelling hebben voor het evalueren van vaardigheden. Daarnaast dienen de kandidaten een specifieke belangstelling te hebben voor het gebied van K.N.O./Oogheelkunde of het gebied van de Sociale Vaardigheden.

Gezien het karakter van de functie wordt voornamelijk een onderwijsbelasting van 280 uur berekend, welke als officieel geregistreerde onderwijstijd geldt.

Een verdere beschrijving van het takenpakket van de VABC is voorhanden en wordt op aanvraag gaarne verstrekt door het Bureau Onderwijs FdG (Mw. N. Plompen, toestel 734, Hoofgebouw).

Voor nadere informatie kunt u bellen met S. van Luyk, tel. 616100 (lokatie Randwijk), toestel 266.

Belangstellenden dienen hun interesse voor het lidmaatschap schriftelijk bekend te maken aan het secretariaat (VABC (p/a Bureau Onderwijs FdG).

De sollicitatietermijn sluit 14 dagen na het verschijnen van dit nummer.

Rechtsgeleerdheid

Faculteitsraad

Woensdag 22 februari om 14.00 uur vergadert de faculteitsraad in de praktijkruimte.

Kontakpersonenoverleg

Vrijdag 24 februari om 13.30 uur is het kontakpersonenoverleg 2e jaars in kamer 0027; om 14.00 uur is het kontakpersonenoverleg 1e jaars in de praktijkruimte.

Voorlichtingsdag

Zaterdag 25 februari: voorlichtingsdag voor geïnteresseerden in de avondopleiding.

Studie- en discussiedag „Vreemde-ling”

Op donderdag 1 maart zal in de kollegezaal van de Nieuwenhof een studie- en discussiedag plaatshebben over vreemde-lingen en vluchtelingen ter afsluiting van het tweedejaars blok „vreemde-lingen”. De opening geschiedt om 10.30 uur door prof. Theo van Boven.

In de voormiddag zullen korte inleidingen worden gehouden door:

prof. mr. C.A. Groenendijk (K.U. Nijmegen);

mr. J.A. Hoeksma (buro Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen te Den Haag);

mw. mr. J.M.E. Dubois-Brinkmann (advokaat te Maastricht);

mr. H.P.A. Nawijn (hoofd afdeling asielzaken ministerie van justitie);

mr. K. van Rijkevorsel (voorheen lid van de Tweede Kamer en Staatsraad).

De inleidingen zullen in het bijzonder ingaan op knelpunten tussen recht en beleid alsmede op de taak en verantwoordelijkheden van de jurist. Ook zal het wordt worden gevoerd door een Chileense vluchteling die tweemaal de procedure heeft doorlopen om in Nederland te worden toegelaten.

Tijdens de middagbijeenkomst die duurt van 14.30 tot 16.30 uur bestaat gelegenheid tot een nadere gedachtenwisseling met en tussen de inleiders. De studie- en discussiedag is in de eerste plaats bedoeld voor de tweedejaars rechtenstudenten maar is tevens voor een ieder toegankelijk.

Toetsen

Op vrijdag 2 maart vinden de volgende voortgangs- en bloktolsten plaats, wederom in sporthal de Heeg.

's Morgens om 9.00 uur wordt gestart met de voortgangstoets. Tussen 8.45 uur en 9.00 uur dient iedereen plaats te nemen bij zijn/haar antwoordformulier (deze liggen op studentnummer per jaargroep klaar). Om 12.30 uur dient alles ingeleverd te zijn.

Deze bloktolsten beginnen om 13.30 uur. Binnenkomst: 13.15-13.30 uur. Je hebt de tijd tot 16.30 uur precies. Er liggen weer kaartjes klaar met daarop het nummer dat je op ieder antwoordvel moet vermelden. Doe dit meteen als je begint - de ervaring leert dat het anders vergeten wordt.

LET OP: het is niet toegestaan bij een bloktolst meer dan twee antwoorden per blok in te leveren. Gebeurt dat toch, dan gelden alleen de twee laagste cijfers!!

Enkele algemene opmerkingen m.b.t. de toetsen:

- Er mag NIET GEROOKT WORDEN in de zaal;

- het is verplicht ter legitimatie je collegekaart mee te brengen. Je wordt verzocht

deze op de rechterhoek van je tafel te leggen zodat er gemakkelijk gekontrolleerd kan worden (zowel bij voortgangstoets als bloktolst);

- denk aan roosterwijzigingen.

De intekenlijsten voor de literatuurklappers van het vijfde blok liggen t/m 2 maart op het studielandschap.

Personele Zaken

In de maand december zijn de volgende medewerkers in dienst getreden:

E. Vijgen (asp. huisarts); M. Kruihof (asp. huisarts); P. Uyen (asp. huisarts); M. van Eerd (asp. huisarts); H. Hacking (asp. huisarts); J. Muris (asp. huisarts); A. van Dongen (asp. huisarts); G. Fijten-Kupers (asp. huisarts); M. van Sint Fiet (asp. huisarts); F. Demarteau (Voorl.); M. Momms (BTD); J. Janse (BTD); J. Ubachs (BTD); E. Hoofs (PZ); E. Jacob-Habets (UR); H. Kingma (Keel-Neus- en Oorheelk.); L. Ubachs (Pulmon.); J. Ummels-Koch (Klin. Psych.); M. Kampman (Bioch.); J. Raemackers (Biofys.); W. Cilissen (Biofys.); W. Fleurkens (Biofys.); M. Damen (Farmacol.); E. Verhagen-Mameren (Soc. Psych.); A. Kok (O en O); O. Gerats (O en O); M. Hundscheid (O en O); J. Rethans (O en O); G. Keeler (Beleidswet.); Y. Bruyn-Smits (Hum. Biol.); M. Meesters (Hum. Biol.); J. Peusmans (Post en Arch.).

Vertrokken zijn: P. Bessems (Dermatol.); J. Collet (Bibl.); J. Rang (Dermatol.); W. Wils (Econ.).

In de maand januari zijn in dienst getreden:

C. Nelissen-Gielissen (Bibl.); F. Jansen (Voorl.); E. van Voorts (AJZ); L. Simons (DIV); W. Kort (Stud. Zaken); C. v.d. Linden (Alg. Heelk.); W. Weidema (Alg. Heelk.); D. van Rhenen (Inw. Gen.); P. Bessems (Dermatol.); J. Stegen (Bioch.); J. Hokke-Roelse (Med. Psych.); M. Hermans (Econ. v.d. Gezondheidsz.); M. van Bergen (Econ. v.d. Gezondheidsz.); M. Acampo (Econ. v.d. Gezondheidsz.); P. Lucas (Econ. v.d. Gezondheidsz.); H. Smid (Econ. v.d. Gezondheidsz.); C. Bouter (Econ. v.d. Gezondheidsz.); C. Stuurman (Skillslab.); H. Caclers (AF); C. Muller (GVO); J. Stroeken (Hum. Biol.); H. Peters (Med. Inform. en Stat.); H. Soudant-Herboldt (GZ); L. Winkelman (Ned. Recht).

Vertrokken zijn:

A. van Atteveld (AF); L. Bauwens (AF); M. van Bergen (AF); J. Bosch (AF); C. Bouwhuis (AF); M. Bremers (Bel. wet.); J. Coenegracht (Inw. Gen.); E. Deckers (AF); J. Drijver (AF); W. van Eitinga (AF); B. van Eijk (AF); P. Fiselier (AF); F. Hermans (Soc. Psych.); H. Hoogeveen (AF); C. v.d. Hoop-Groothuysen (GZ); L. Houben (Med. Psych.); B. Jacobs (AF); M. Jacobs (Alg. Heelk.); P. de Jong (Alg. Heelk.); P. Kuhlman (AF); M. Lavrijsen (AF); P. Liedekerken (AF); J. Meeussen (AF); M. van Mierlobensteyn (Herverz. Pool); M. Pennings (AF); H. Philippens (AF); C. Prins (AF); K. de Raad (AF); H. van Rossum (AF); J. van Rijn (AF); L. Savelkoul (Bel. wet.); G. Schoffelen (AF); M. Schols (Farmacol.); N. Simons (AF); J. Smitsmans (AF); H. Soudant-Herboldt (GZ); C. Stuurman (Huisartsz.); H. Teirlinck (Biofys.); G. op het Veld (AF); G. Vrencken (AF); M. v.d. Vijver (AF); R. Weijnen (FdG); P. Wouters (AF); M. Wijvroks (Huisartsz.); E. Zonneveld (AF).

Studentenzaken

Huisvesting voor studenten

In verband met interne reorganisatie wordt de opzet van het kamerburo met ingang van 15 februari 1984 gewijzigd, te weten:

De inschrijfkosten zullen f 20,- bedragen waarvan bij niet geslaagde bemiddeling restitutie van f 7,50 plaatsvindt bij inlevering van het inschrijfbewijs.

Lokatie: kamer 017 Hoofgebouw der Rijksuniversiteit Limburg, Tongersestraat 53, Maastricht, telefoon 043-888308.

Openingstijden: maandag-, dinsdag- en woensdagmiddag 13.00-17.00 uur.

Alle studenten van W.O.- en H.B.O.-onderwijs in Maastricht kunnen er voor huisvesting terecht, mits ingeschreven bij het Gemeentelijk Bureau voor Huisvesting, St. Jacobstraat 6, Maastricht, tel. 043-13556.

De oude inschrijvingen blijven geldig tot 1 juni 1984.

MICO zoekt werkgroepleden

De voorbereidingen en de organisatie voor de sociale introductie 1984-1985 gaan weer van start.

Er worden dan ook actieve studenten gezocht, die zitting willen nemen in de werkgroep die het programma bepaalt en de organisatie verzorgt.

Voor geïnteresseerden wordt er een informatie-avond gehouden op:

Dinsdag 28 februari 19.30 uur
Filmzaal Hoofgebouw

Er zal info gegeven worden over de gang van zaken bij de introductie, er kunnen vragen gesteld worden en er zullen foto's en dia's vertoond worden van voorgaande introducties. Het bijwonen van deze avond verplicht tot niets!

De coördinatie van de introductie is in handen van de Dienst Studentenzaken. Iedereen is van harte welkom!

Is men wel geïnteresseerd in deelname als werkgroep lid maar is men 28 februari verhinderd, dan kan men nadere informatie krijgen en/of zich aanmelden bij:

Juliette Creemers, medewerker introductie, Dienst Studentenzaken, Kamer 025 beg. grond Hoofgebouw, tel. 888306.

Algemeen

Werkgroepen Dienstweigeren

Sinds 17 december 1983 zijn we in de Vredeswinkel in Maastricht bezig met twee Werkgroepen voor Dienstweigerers. In deze werkgroepen zitten zowel mensen die al geweigerd hebben als mensen die nog een beroep op de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst gaan doen.

De bedoeling van deze groepen is om in de eerste plaats te bekijken hoe de weigeringsprocedure in elkaar zit; dit is vooral belangrijk voor hen die nog niet erkend zijn als gewetensbezwaarde. Op de tweede plaats proberen we door op een aantal thema's in te gaan (b.v. het doel van het leger, sociale verdediging, de koude oorlog, de geschiedenis van het dienstweigeren enz.) onze motieven kracht bij te zetten met goede argumenten. Verder bekijken we nog wat we als groep of als individu buiten het dienstweigeren met onze ideeën (levensvisie) kunnen doen. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan het maken van een dia-klankbeeld of een video-film over dienstweigeren.

Als er mensen zijn die ook van plan zijn om dienst te weigeren of om andere redenen interesse hebben om mee te doen met een van de werkgroepen kan hij/zij het beste even contact opnemen met iemand uit de Vredeswinkel: tel. 043-50260. De Vredeswinkel is in de Brusselsestraat 78.

Werkgroep van Dienstweigerers

Libertijn

21 maart om 20.00 uur bij Alf Groot, Heerdgroenweg 16, Maastricht, is er een bezinningsavond van Libertijn m.n. de situatie van het bestuur. Iedereen welkom! De avond wordt voorafgegaan door een entente om 18.30 uur, eveneens bij Alf Groot, geïnteresseerden dienen zich van te voren op te geven, tel. 628789.

De nieuwe ledenbrief is uit. Als onze ledenadministratie goed functioneert heeft ieder lid van Libertijn deze ontvangen, of ligt in het postvakje. Bent u lid, maar heeft u hem niet ontvangen, dan graag even een briefje naar Libertijn, Randwyck.

Alle belangstellenden die niet lid zijn, kunnen de ledenbrief kopen voor f 1,-. Een greep uit de inhoud: homöopathie in vergelijking met antroposofische geneeskunde, beroepszaak tegen het niet vergoeden van bepaalde antroposofische geneesmiddelen in Twente en Limburg, vernieuwing in de ziekenfondsverzekering, vernieuwde kookcursus, NUG-mededelingen: blok antroposofie & geneeskunde, enz.

Dus even een briefje naar Libertijn, Randwyck of een telefoontje sein 79.

Niet-Universitaire Geneeswijzen

22 Februari om 20.00 uur in de aula van het Hoofgebouw Lezing, moderne/klinische homöopathie door Anja Dorren, homöopathisch arts in Maastricht. Toegang: vrije bijdrage (richtbedrag f 3,-).

Het Experimenteel Onderwijsproject „Niet-Universitaire Geneeswijzen” heeft een subsidie toegekend gekregen van f 1000,- van de Faculteit der Geneeskunde voor de lezingen van het blok homöopathie en antroposofie & geneeskunde. De resterende kosten zullen hopelijk gedeekt kunnen worden door subsidie van Libertijn.

28 Februari 15.00 uur Auditorium Randwijk: Lezing en dia's door Dhr. Dicke, VSM: „Farmaceutische aspecten van de hemoepatie”.

Verenigingen

Onderwatersportcursus

L.V. & S. en Circumflex starten in de maand maart een onderwatersportcursus. Deze cursus die tegen een zeer schappelijke prijs gegeven wordt, is in principe alleen toegankelijk voor sportkaarthouders en leden van Circumflex.

Ben je geïnteresseerd, kom dan donderdag 23 februari om 20.30 uur naar de informatie-avond in het Circumflex (Brusselsestraat 33).

S.N.S.

Met ingang van 10 februari hebben bij de Stichting Nieuwe Studentenvertegenwoordiging RL enkele bestuursmutaties plaatsgevonden.

Frank Kubben, voorzitter, en Raymond Smeets, penningmeester, maken vanaf dat tijdstip geen deel meer uit van het bestuur.

Het bestuur is als volgt samengesteld: Ivo Dullens, voorzitter, plv. penningmeester; Petra Kuypers, secretaresse; Gijs Hendriks, penningmeester; Leon van Loo, vice-voorzitter; Marc Verhaegh, vice-secretaresse; Ben de Bot, bestuurslid, voorlichtingsactiviteiten.

Tafelstraat 13

21 februari

„Goed of Kwaad”. Is de mens goed of kwaad? Zo geboren of zo geworden? Wat is goed en kwaad? Enkele vragen waar we zeker in een avond geen antwoord op vinden, maar misschien eens van gedachten over kunnen wisselen. M.m.v. Maaike van Praag.

28 februari

Forum-theater over „Macht”. Situaties waarin (je ervaart dat) er macht over je wordt uitgeoefend, zijn er genoeg. Hoe ga je daar mee om. Een paar mensen spelen zulke herkenbare momenten en daarna kan ieder die dat wil de rol van het slachtoffer proberen te veranderen, zodat die steeds minder slachtoffer wordt.

Aanvang telkens om 20.00 uur.

Ontmoetingsgroep Bij de ontmoetingsgroep is nog de mogelijkheid om mee te doen. De groep start 2 februari en vervolgens iedere veertien dagen.

Spreekuren op Tafelstraat 13

Maandag 14.30-16.30 u., Maaike van Praag
Dinsdag 14.30-16.30 u., Geert van der Bom
Donnerdag 14.30-16.30 u., Herman Hendriks of na telefonische afspraak.

Sport

Batavierenrace

Op 28 april vindt weer een van Nederlands grootste bredesportevenementen plaats, de Batavierenrace.

Het is een ploegenestafette tussen Nijmegen en Enschede over 150 km.

De dames lopen tussen de 3,3 en de 7,4 km en de heren tussen de 4,5 en 9,5 km.

Vrijdagnacht om 0.00 uur is de start. De laatste renner arriveert om 17.00 uur zaterdagmiddag in Enschede.

's Avonds is er dan een knallend feest op de Campus van de TH Twente, met in elke hoek van het gebouw een bandje.

Wil je hieraan meedoen, schrijf je dan in vóór 2 maart op de afdeling Studentenzaken, hoofgebouw RL. Bij inschrijving tevens het inschrijfgeld (f 25,-) betalen.

In het inschrijfgeld is inbegrepen: huur busjes, benzinevergoeding, warme maaltijd zaterdagavond, ontbijt zondag, onderdak, feest zaterdagavond.

Aktiviteitenagenda

Dinsdag 21 februari: Forumdebat (SG), o.l.v. drs. A. Meijer, „Scenariovorming in de gezondheidszorg”, Aula, 20.00 uur.

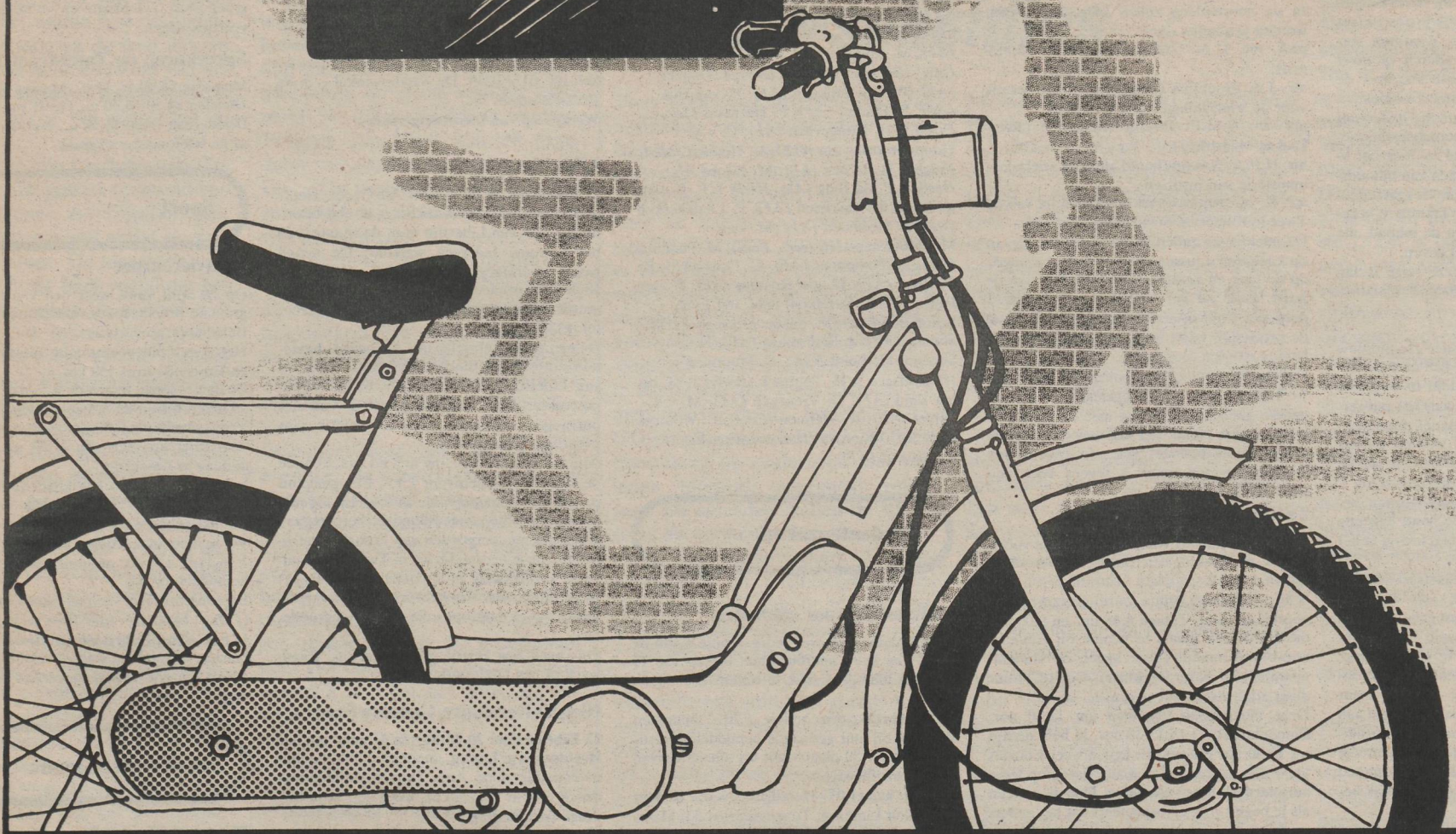
Vrijdag 24 februari: Promotie, P. v.d. Waart, Aula, 16.00 uur.

Dinsdag 28 februari: Forumdebat (SG), o.l.v. prof. mr. F. van Wijnen, „Begroting van volksgezondheid 1984”, Aula, 20.00 uur.

Woensdag 29 februari: Films (SG), „John Heartfield” en „Synthetische Film”, (H. Herbst), Aula, 20.00 uur.

Uw bromfietsplaatje klaar terwijl u wacht.

Bij spaarbank limburg

spaarbank limburg

TIJL UILENSPIEGEL WORDT VERVOLGD

Het Maastrichtse theatergezelschap Het Vervolg is in korte tijd uitgegroeid tot een volwaardige en professionele toneelgroep. In 1977 startten enkele pas afgestudeerde studenten van de Maastrichtse Toneelacademie een gezelschap op semi-professionele basis. Bij *Leven en Welzijn* was de naam van deze toneelgroep, die zich toen vooral bezig hield met toneel op basis van improvisatie. In de afgelopen jaren heeft Het Vervolg flink aan de weg getimmerd. De kinderproductie „Cas, Cars en Cazimir” van Ted Keyzer is niet minder dan 140 keer opgevoerd in den lande, en sleepte een tweede prijs als beste Nederlandse kinderproductie van het seizoen '82/'83 in de wacht. Nog steeds wordt „Cas, Cars en Cazimir” op de planken gezet.

„De bruiloft van een straathond”, oorspronkelijk een toneelstuk van de Italiaanse toneelschrijver Dario Fo, is 108 maal opgevoerd. Het is de geschiedenis van een zogenaamde nietsnut, die als een straathond wordt beschouwd en de strijd aanbindt met de bureaucratie. Het toneelstuk werd bewerkt en

voorzien van nieuwe muziek en liedjesteksten. Door het toekennen van een stimuleringsubsidie van het (toenmalige) CRM, kreeg Bij Leven en Welzijn meer financiële armslag. De naam werd veranderd en de nieuwe ontwikkeling bestond vanaf dat moment vooral uit het opzetten van een gedegen manage-

ment en het profileren van een artistiek beleid. Sinds die tijd gaat het Het Vervolg voor de wind. Naast de overheids-subsidie kwam ook nog een provinciale en een gemeentelijke subsidie los. Momenteel bestaat Het Vervolg uit tien mensen; acteurs, technici en een artistieke coördinator. Ook is er een aantal mensen op part-time basis werkzaam voor Het Vervolg.

De nieuwste productie, die op dinsdag 28 februari officieel in première gaat in de Stadsschouwburg in Maastricht, is getiteld „Tijl, de zoon van Claes”. Het verhaal van Tijl Uilenspiegel is overbekend. In 1867 schreef Charles de Coster zijn roman „Tijl Uilenspiegel, Zijn legende, alsmede de heldhaftige, koddige en roemruchte avonturen door hem en Lamme Goedzak beleefd in Vlaanderen en elders”. Tijl is meer dan alleen een zot, een nar. De dramaturg Hans Holthaus, verbonden aan Het Vervolg en docent aan de Toneelacademie, baseerde zich bij het schrijven van een geheel nieuw script op de Costers boek en accentueerde die Tijl die in het boek naar voren komt als een rebel, een revolutionair, een volks-

held die zich verzet tegen de Spaanse en roomse onderdrukking.

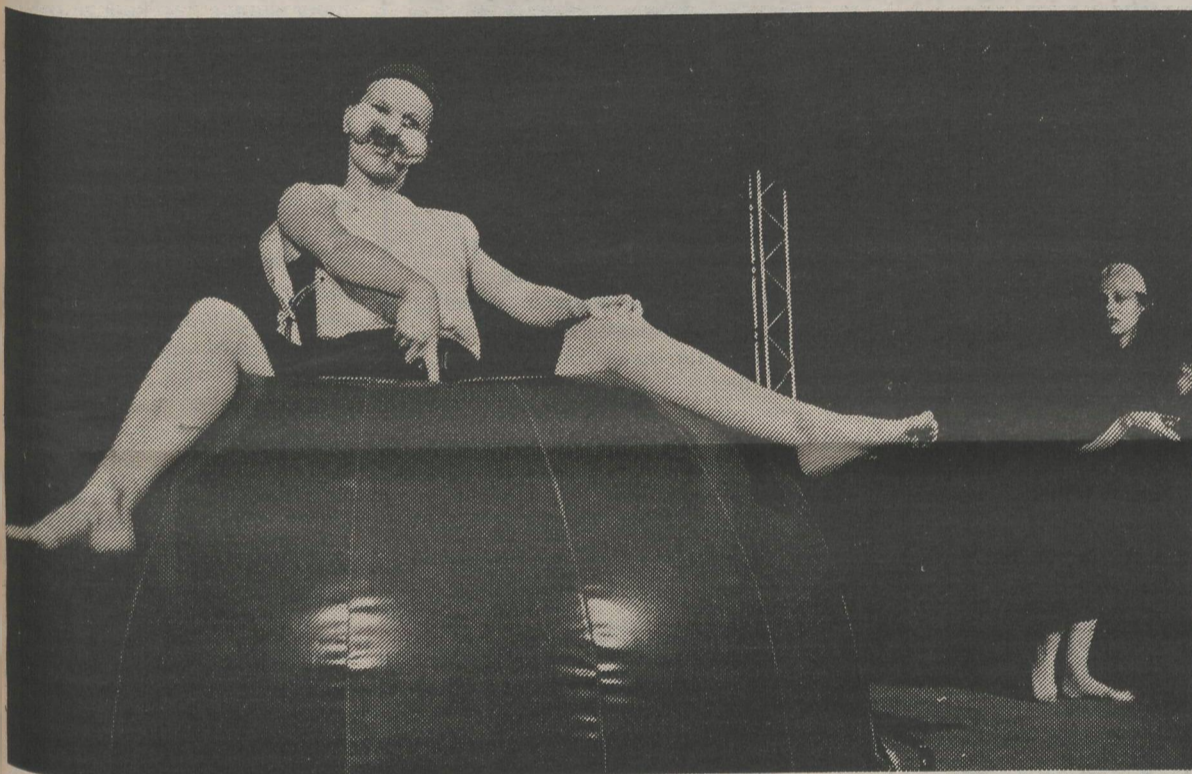
Bestaande toneelscripts (o.a. van Hugo Claus) over het leven van Tijl Uilenspiegel pasten niet bij het concept van de toneelgroep. Het Vervolg kiest namelijk voor een groot publiek en wil voornamelijk die stukken spelen die een groot publiek zouden kunnen aanspreken. Door de aanpak van Holthaus is „Tijl” bijna een geheel nieuw Nederlandstalig toneelstuk geworden. Niet alleen het leven van Tijl en zijn compagnon Lamme komen aan bod, maar ook het gezinsleven in Damme (de geboorteplaats van Tijl) wordt uitvoerig geschetst. Doordat Tijl de mistoestanden in het Vlaamse land, dat zwicht onder de Spaanse overheersing en de konstante terreur van de Inquisitie, registreert, kan hij niet anders dan kiezen voor verzet tegen de onderdrukkers. Zodoende wordt Tijl een politiek figuur.

In „Tijl, de zoon van Claes” is gekozen voor een stijlvermenging. Tijl wordt op dezelfde dag geboren als Philips de tweede, de zoon van Karel de vijfde. Deze twee levens lopen parallel, de gebeurtenissen in Damme worden in een „verheugd realisme” geënceneerd, een afstandelijke manier van spelen (enigszins „over-acting”), terwijl de ontwikkelingen aan het hof daarentegen grotesk en vol satire worden weergegeven. Zodoende is het contrast des te groter.

Snel komt Tijl erachter dat bij de Geuzen, waarbij hij zich aangesloten had, gebruik gemaakt wordt van dezelfde soort terreur. Hij staat alleen en moet zijn eigen keuzes maken.

Theatraal valt erop de speelvlak veel te beleven. De zes acteurs nemen niet minder dan dertig rollen voor hun rekening. Aan het decor is veel aandacht besteed. Er zijn voortdurend twee muzikanten op de scène aanwezig. Muziek speelt een belangrijke, ondersteunende rol. Om het publiek lijfelijk bij het spel te betrekken, lopen sommige scènes tot in de zaal door. De regie van „Tijl, de zoon van Claes” is in handen van John Simons.

Paul Pinxten

Vader, zoon en terrorisme

Colpire al cuore (Recht door het hart)

Regie: Gianni Amelio, Italië, 1982.

Met: Jean-Louis Trintignant, Fausto Rossi.

Lengte: 105 minuten.

In Filmhuis Maastricht, van donderdag 23 t/m woensdag 29 februari. Aanvang steeds om 20.00 uur.

Deze week worden in het Filmhuis „Glimlach van een zomernacht” van Ingmar Bergman en „Le dernier métro” van Francois Truffaut vertoond. In de week van 23 februari tot en met 29 februari draait echter de film „Colpire al cuore” („Recht door het hart”) van de Italiaanse regisseur Gianni Amelio. Een prachtige film die onlangs in Nederland werd uitgebracht en daarom aandacht voor een film van een regisseur die hier tot nu toe geheel onbekend was.

Gianni Amelio maakte tot 1970 vooral korte televisieproducties

voor de Radio-televisione Italiana. In de speelfilms die hij daarna maakte, liet hij zich inspireren door de ervaringen die hij had opgedaan in assistentschappen bij regisseurs als Liliana Cavani en Lina Wertmüller. Tevens had hij veel affiniteit met generatiegenoten als de gebroeders Taviani, Bellochio en in het bijzonder Bertolucci. Vanaf het begin van zijn filmcarrière werd Amelio geobsedeerd door de wereld van het kind en de adolescent. „Colpire al cuore” handelt ogenschijnlijk over het terrorisme in Noord-Italië, maar Amelio beschrijft eerder de morele crisis in het gezin en de moeizame relatie tussen een vader en zijn zoon. De film zou dan ook kunnen thuishoren in de reeks van Italiaanse films waarin het kind een centrale rol

speelt, denk bijvoorbeeld aan Bertolucci's „La Luna” en Ferreri's „Chiedo Asilo”. Een verklaring voor die belangstelling voor het kind zou kunnen liggen in een bepaalde visie op de politieke en maatschappelijke actualiteit van Italië („bij een zieke plant dient men vooral de wortels goed te verzorgen”). Amelio werkt dit gegeven op een grandioze manier uit: niet de zoon handelt onverantwoord, maar de vader.

De vader is een linkse professor aan wie een zeker saloncommunisme niet vreemd is. Zijn 15-jarige zoon Emilio is een intelligente serieuze scholier, die zich in theorie voor politiek interesseert en vooral voor het actuele terrorisme zoals dat in Italië voorkomt. Emilio's vader heeft een verhouding met een studente. Haar vriend blijkt een terrorist te zijn en na een aanslag op een rijke industrieel dringt Emilio er bij zijn vader op aan dat hij haar bij de politie aangeeft. Doet hij dat niet, dan zal Emilio zelf de politie op de hoogte brengen (of de vader werkelijk bij het terrorisme betrok-

ken is, laat de regisseur in het midden).

Belangrijker dan deze geschiedenis is een aantal momenten in de film waarin Amelio in prachtige scènes het onvermogen laat zien van de vader om met zijn zoon te communiceren. Aangrijpend is het moment waarop Emilio ziet hoe zijn vader het kind van zijn vriendin verzorgt: een teder verraad aan zijn eigen zoon. Emilio's moeder zegt in de hele film geen woord: zij heeft zich volledig teruggetrokken en heeft geen interesse meer in de wereld.

Jean Louis Trintignant (in de rol van de vader) acteert voortreffelijk, en de filmstijl van Amelio sluit goed aan bij de ernst van de vertolking van de zoon Emilio door de debuterende Fausto Rossi.

„Colpire al cuore” verklaart of commentarieert het terrorisme niet: zwaarwichtige symboliek en ideologische verwijzingen blijven achterwege. Amelio maakte een open film waaruit iedereen kan halen wat men zelf wil.

Charles Wuts

Agenda

Stadsschouwburg

Vrijdag 17 (besloten voorstelling), dinsdag 21 (try-out), donderdag 23 (try-out), dinsdag 28 (première) en woensdag 29 februari om 20.00 uur: „Tijl, de zoon van Claes” door Het Vervolg.

Vrijdag 17 en zaterdag 18 februari om 23.00 uur in het Theatercafé: „La Calle” door Compagnie Waste of Time, mime- en bewegingstheater (gratis).

Zaterdag 18 en zondag 19 februari om 20.00 uur: „Ovomaltine” door Zuidelijk Toneel Globe.

Woensdag 22 februari om 20.00 uur: Quatro Hotteterre and Friends (kamermuziek van Bach, Telemann en Boccherini).

Zondag 26 februari om 20.00 uur: Danstheatergroep Christine Burgos.

Filmhuis Maastricht

Donderdag 16 tot en met woensdag 22 februari om 20.00 uur: „Glimlach van een zomernacht” van Bergman.

Donderdag 16 tot en met zondag 19 februari om 22.00 uur: „Le dernier métro” van Truffaut.

Donderdag 23 tot en met woensdag 29 februari om 20.00 uur: „Colpire al cuore” van Amelio.

Donderdag 23 tot en met zondag 29 februari om 22.00 uur: „La femme d'a côté” van Truffaut.

Maandag 27 tot en met woensdag 29 februari om 22.00 uur: „Dimenticare Venezia” van Brusati.

Podium Posjet (Vijverdal)

Donderdag 16 februari om 20.15 uur: Soesja Citroen (zang) en Nedly Elstak (piano, trompet), jazzmuziek.

Donderdag 23 februari om 20.15 uur: Het Blazersensemble van het Conservatorium Maastricht.

Studium Generale

Dinsdag 21 februari in de Aula RL om 20.00 uur: „Scenariovorming in de gezondheidszorg”, een forumdebat o.l.v. A. Meijer.

Dinsdag 28 februari in de Aula RL om 20.00 uur: „Begroting van volksgezondheid 1984”, een forumdebat o.l.v. H. Roskam Abbing.

Woensdag 29 februari in de Aula RL om 20.00 uur: „John Heartfield” en „Synthetischer Film”, beide films zijn gemaakt door Helmut Herbst.

Diversen

Kunstcentrum Limburg, Bassin 21 Zondag 19 februari om 16.00 uur: opening tentoonstelling met medewerking van de muziekgroep Motel Bocassa. Expositie van werk van Torell Nost, Klaartje Verhoeven, Anita Moll, Herma van den Heuvel, Els Wijnen en Ger Reinders (tot 10 maart).

Grafische Werkplaats, Putepeel 30 Tentoonstelling van grafisch werk.

De Kapel (Kombi Maastricht)

Vrijdag 17 februari: Alaska (Maastrichtse new-wave).

Zaterdag 15 februari: Reggae-party met o.a. een reggae-toaster en de Venlose reggaegroep Marron, tropische entourage en Carraïbisch voedsel.

Düsseldorf (D.), Philipshalle

Zondag 19 februari: The Clash.

Dinsdag 21 februari: Judas Priest.

Woensdag 29 februari: Nina Hagen.

Hasselt (B.), Cultureel Centrum

Donderdag 23 februari om 20.00 uur:

„Het dagboek van Anne Frank”, bewerking van Mies Bouhuys met o.a. Jeroen Krabbé (regie), Nelly Frieda en Ernst Zwaan.

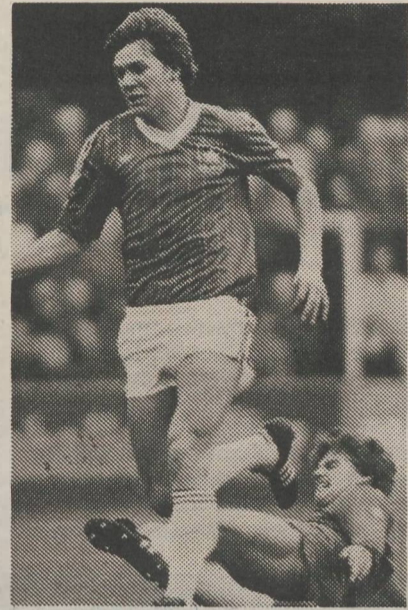
Na vijven

's Morgens studeren, 's middags voetballen

Door de week ziet de dag van Marcel Adam (23) er bijna hetzelfde uit als die van alle andere eerstejaars rechtenstudenten. Hij staat vroeg op om een eind met de hond te gaan lopen, gaat dan naar de universiteit om werkgroepen bij te wonen en te studeren op het Studielandschap. Iedere dag tegen vier uur meldt hij zich bij het sportpark de Geusselt om te trainen met de A-selectie van de Maastrichtse Voetbal Vereniging. Als er geen bijzondere besprekingen nodig zijn, is Marcel om zes uur klaar met zijn werk. Dan gaat hij naar huis, brengt de avond door met zijn vrouw en gaat om elf uur naar bed. Bijna een gewoon leven dus. Alleen in het weekend verandert alles. Wie de krant op maandag een beetje bijhoudt ziet hoe snel de ster van Marcel Adam stijgende is. Vorige week zondag maakte hij tegen Den Haag het enige doelpunt van de wedstrijd. Die goal bracht MVV op de eerste plaats van de eerste divisie, al staat Twente, dat minder wedstrijden speelde, er relatief beter voor. Ook in het klassement voor de periodetitel

staat MVV bovenaan. „Als je bovenaan staat is de psychische druk wel wat groter, maar daar moet je tegen kunnen. Ik heb er geen moeite mee me het ene moment op mijn studie te concentreren en het andere moment op het voetballen. Alleen als je twee wedstrijden in een week moet spelen en je moet dan toevallig wat droge stof bestuderen, dan willen je gedachten wel eens afdwalen. Maar gelukkig denkt de club aan de maatschappelijke carrière van de spelers en geeft het geen enkel probleem als ik een training afzeg omdat ik moet studeren.” Die afwisseling vind ik juist plezierig”, zegt Marcel. Vorig jaar was dat anders. Hij studeerde toen in Utrecht en reisde van daaruit elke dag op en neer naar Maastricht om te trainen. „Dat werd dus een fiasco”. Marcel Adam is bezig aan zijn vijfde seizoen bij MVV. Hij werd ontdekt bij de amateurclub Meerssen en het Nederlands amateurselftal. Andere vertegenwoordigde elftallen waarvoor hij heeft gespeeld zijn het militaire elftal en Jong Oranje. Misschien zit er binnenkort weer een selectie in,

omdat vorige week zondag Kees Rijvers vanaf de tribune zat toe te kijken hoe Marcel de wedstrijd tegen Den Haag door MVV liet winnen. „Zolang ik in de eerste divisie speel maak ik voor het Nederlands elftal vrijwel geen kans, misschien wel voor het Olympisch elftal”, zegt Marcel. Liggen er geen andere clubs op de loer om hem te strikken? „Feyenoord schijnt belangstelling te hebben, maar dat weet ik alleen van horen zeggen. Voorlopig blijf ik bij MVV om mijn studie af te maken. Als ik zover ben, dan ben ik nog maar zesentwintig, dus jong genoeg om verder carrière te maken.” Dat brengt ons op het geld, dat in de voetbalwereld vaak harder rolt dan de bal. „De tijd dat er veel te verdienen was is voorbij. Ik verdien niet goed, ongeveer evenveel als een normale arbeider. Wel vangen we dit jaar veel premies omdat het erg goed gaat. Al met al kun je ervan leven, maar niet buitensporig. Gelukkig is de club de afgelopen tijd helemaal gesaneerd zodat we ons geld keurig op tijd krijgen. Vroeger was dat anders; toen moesten we wel eens maanden op ons salaris

wachten.” De andere spelers vinden het niet abnormaal dat Marcel een academische studie volgt. „Iedereen doet er wat bij, want full-profs bestaan niet meer bij MVV. Ik studeer toevallig. Andere spelers noemen me wel eens het studentje of het rechttertje, maar verder letten ze er niet op.” Het meeste plezier beleeft Marcel aan het winnen, de sfeer in de groep („vooral met Nanninga valt er te lachen”) en het reizen. De meeste ergernis beleeft hij aan de jonge supporters die naar het stadion komen om herrie te schoppen.

MA LAISE

Verliefd

„Hallo Ma, me je zoon Thei.”
„Ikkeh, hm, ik... eh... ma, ik ben verliefd!”
„Nou, ze is heel lief denk ik, heel mooi ook, met grote bruine ogen waar je langzaam, als in drijfzand, in wegzakt. Met gordijntjes ervoor van die prachtige lange, donkere, intrigerende wimpers. Ik draai compleet door, kan niet meer studeren, niet meer eten, niet meer slapen, mijn keel zit bijkans dicht, soms lijkt het alsof ik een paar ons vlinders heb gegeten. Maar onbereikbaar hè, zo dichtbij en toch... Ma, wat moet ik doen? WAT MOET IK DOEN, MA? Ik heb haar te eten gevraagd, maar dat pas over tien dagen, en ik weet niet wat ze lust; zou ze óók vlinders eten, of alleen maar biologisch-dynamisch, of een diep van bietsap en spruitjespulp. O, houdt ze juist van tiengangendiners, met een consommé, een cocktailtje, zes oesters, twee gevulde kwarteltjes met aardappelcroquetjes en tutti-frutti, een tussengang, en dan een gepocheerde zeeduivel met lekkere saus, vervolgens crêpes dan een Poire Belle Hélène, tot slot koffie met likeur, en dan een bonbon; ik maak het allemaal op mijn elektrische pitjes, voor haar alles, en...”

„Een monoloog? Jazeker is dit een monoloog, en met haar zal het nooit op een dialoog uitdraaien, da's misschien wel zeker, o God Ma, ik wéét zelfs niet waar ze woont, misschien is ze maar een bedenksele, een hersenspinsel uit mijn zieke geest! NEE, dat is het niet! Ik zag haar toch zeker gisteren nog in de stad, in levende lijve, met haar fiets, ze had een zwarte jas aan en haar verzweigende ogen op oneindig en ik zag haar daar zomaar opeens!”
„Nee, natuurlijk niet! Natuurlijk ben ik niet naar haar toegelopen en heb gezegd 'Hee hallo, hoe toevallig dat ik U-edele vrouwe met Uw bevallige fiets en jas en diepe ogen hier aantref, het is toch theetijd, heb je zin in een kopje?! Natuurlijk heb ik dat niet gezegd, waarom zou ik, dat durf ik niet, liefde maakt me niet alleen blind, maar kennelijk ook lam en stom. En knettergek zouden ze op Vijverdal niet misschien een speciale afdeling hebben voor zwaarverliefden? O Ma, kan U niet 'ns informeren of ik daar geïnterneerd kan worden, ik vrees dat ik moet afkicken! Maar geloof dat ik iets op straat hoor, misschien fietst ze wel langs, dus ga ophangen hoor. Dag Ma!”

Count down

Was uw handen goed met zeep en nagelborstel.
Ontdooi de bevroren hersenen onder de douche.
Verdeel ze in handzame kwabben naar keuze en laat ze daarna uitlekken.

Werp het breinvocht in de goot.
Doe de kwabben in de hersenpan.
Deksel erop.

Denk nu even na om te testen of alles in orde is.
U mag ook mijmeren.

Stap nu met huid en haar in de hogedrukpan.
Die is mooi, eenpersoons en van kop tot teen twee meter hoog.

De buurman schroeft nu het deksel dicht.
Pas op voor uw haren.
Bij voldoende overdruk kan de toekomst beginnen.
Wat wordt het mooi met al die hogedrukpannen in de lucht.

Raph & Houston

